

Österbottens landskapsstrategi 2026–2029

Utkast 261125

Innehåll

Innehåll.....	2
Sammanfattning.....	3
1 Inledning	6
1.1 Österbottens landskapsstrategi utformar vår gemensamma utvecklingsvilja ..	6
1.2 Hållbar utveckling som utgångspunkt.....	6
1.3 Vi skapar framtiden tillsammans	7
2 Österbotten i en föränderlig värld	9
3 Vision och mål för Österbotten.....	13
3.1 Ett företagsamt Österbotten	13
3.2 Ett gemenskapernas Österbotten	26
3.3 Ett miljöansvarstagande Österbotten	32
4 Genomförande och uppföljning av landskapsstrategin.....	37
4.1 Samarbete inom landskapet.....	37
4.2 Samarbete mellan landskapen och nationellt samarbete.....	37
4.3 Internationellt samarbete	37
4.4 Finansiering	38
4.5 Uppföljning	38

Bilaga 1	Landskapsstrategins beredningsprocess
Bilaga 2	Landskapsprogrammets miljökonsekvenser

Sammanfattning

Ett företagsamt Österbotten

Lägesbild 2025

Den regionala ekonomin i Österbotten hör med flera olika mått mätt till toppskiktet i Finland. Industriproduktionen baserar sig på hög teknologi och kunnande. Exportens andel av industriproduktionen är en av de högsta i landet.

Energiteknologiklustrets branscher genererar cirka hälften av förädlingsvärdet och arbetstillfällena inom industrin och står för majoriteten av företagens FoU-satsningar.

Den gröna och digitala omställningen öppnar upp stora möjligheter för företag i Österbotten att växa och öka sitt gröna handavtryck.

Många små och medelstora företag står inför utmaningar när det gäller att ta till sig ny teknik och skapa nya affärsmodeller baserade på den. Antalet tillväxtföretag är relativt lågt.

I det österbottniska näringslivet har bristen på kompetent arbetskraft länge varit ett av de största hindren för tillväxt.

Regionens tillgänglighet är relativt god, men infrastrukturen har inte utvecklats i samma takt som näringslivets behov, förändringarna i områdesanvändningen och trafikökningen.

Den österbottniska landsbygden är fortfarande livskraftig.

Målbild 2050

Med världen som marknad – Österbotten har ett mångsidigt och globalt konkurrenskraftigt näringsliv med export som en del av sitt DNA.

Innovationer för en renare värld - Österbottens innovationssystem och FUI-investeringar levererar toppkunskap och lösningar som reducerar utsläppen globalt.

En unik plats för samarbete - Ett starkt nätverk av utbildningsaktörer med högklassig utbildning och forskning ger företagen förutsättningar att utvecklas och investera.

En attraktiv knutpunkt för investeringar och nya invånare - Österbotten attraherar investeringar, kvalificerad arbetskraft och studerande nationellt och internationellt.

Infrastruktur och förbindelser för tillväxt och konkurrenskraft - En resilient och framtidssäkrad infrastruktur för mobilitet, gränsöverskridande samarbete, energi, industriområden och digitala lösningar.

En lönsam primärproduktion som grund för försörjningsberedskapen - Österbotten har en lönsam primärproduktion som förenar hållbarhet och innovation och säkerställer nationell försörjningsberedskap.

Lokal företagsamhet blomstrar och förnyas - Mikro- och SME-företag i Österbotten blomstrar och utvecklar lokala värdekedjor med nya spjutspetsar i både stadsregioner och på landsbygden.

Prioriteringar och mål 2026–2029

Prioritering 1. Diversifierat och förnyande näringsliv

- Vi skapar de bästa förutsättningarna för företagsamhet och för vårt befintliga näringsliv att växa, investera och förnyas.
- Vi stärker Österbottens attraktionskraft för kunnig arbetskraft och investeringar
- Med smidiga förbindelser och transportkedjor stärker vi företagets konkurrenskraft.
- Vi skapar förutsättningar för hållbara innovationer inom primärproduktionen.

Prioritering 2. Med sikte på framtidens spjutspetsar drivna av smart produktion, datadriven innovation, förnybar energi och cirkulära system

- Vi förbättrar SME-företagens innovations- och konkurrenskraft och stärker de stora globala företagets förutsättningar att verka i regionens ekosystem
- Vi diversifierar Österbottens ekonomi genom gröna investeringar.
- Vi siktar in regionens industri på nya internationella styrkeområden.

Ett gemenskapernas Österbotten

Lägesbild 2025

I Österbotten mår befolkningen i genomsnitt bra, men skillnaderna i välfärd håller på att öka. Alltför många unga, personer med utländsk bakgrund, lågutbildade och personer med anpassad arbetsförmåga hamnar i samhällets periferi.

Sysselsättningsläget i Österbotten har under en längre tid varit ett av de bästa i Finland. Det finns dock fortfarande utrymme för förbättringar, till exempel när det gäller sysselsättningen för ungdomar, äldre och personer med anpassad arbetsförmåga.

Det offentliga servicesystemet utsätts för tryck när servicebehovet ökar och läget i den offentliga ekonomin försämras.

Förtroendet för demokratin och den offentliga förvaltningen riskerar att urholkas och attityderna i samhället blir alltmer spända, vilket är något som även Österbotten bör vara berett på.

Den ekonomiska situationen för organisationer och föreningar försämras och det råder brist på nya volontärer.

Österbottens befolkning och befolkning i arbetsför ålder ökar igen till följd av rekordstor invandring.

Målbild 2050

Välbärgade och kunniga invånare – Alla invånare har möjligheter till en bra utkomst och kontinuerlig kompetensutveckling.

Smidiga tjänster – De vardagliga tjänsterna är lättillgängliga för alla invånare som närservice, distansservice eller mobiltjänster.

Ett meningsfullt liv – Invånarna känner att deras liv är meningsfullt och att de är delaktiga i sina gemenskaper och i samhället.

Tillit som resurs – Invånarna litar på sig själva, på varandra och på samhället.

Alla gör gärna saker tillsammans – Civilsamhällsverksamhet och andra frivilliga aktiviteter blomstrar och lockar nya aktörer.

Stolt över mångfalden – Människor från andra länder och regioner känner sig välkomna i Österbotten och integreras snabbt.

Stark motståndskraft mot kriser – Vi har en stark förmåga och beredskap att hantera förändrade förhållanden, störningar och kriser.

Prioriteringar och mål 2026–2029

Prioritering 3. Mångfaldigt samhälle

- Vi förbättrar sysselsättningen för ungdomar, äldre, personer med utländsk bakgrund och personer med anpassad arbetsförmåga.
- Vi skapar förutsättningar för tvåvägsintegration.
- Vi förebygger digital utslagning.

Prioritering 4. Meningsfull och trygg vardag

- Vi skapar förutsättningar för förnyelse av civilsamhällsverksamheten.
- Vi förbättrar tillgången och tillgängligheten till kultur-, idrotts- och naturtjänster.
- Vi förbättrar invånarnas möjligheter att delta och påverka.
- Vi stärker den mentala resiliensen.

Ett miljöansvarstagande Österbotten

Lägesbild 2025

Energiproduktionen i Österbotten har under de senaste åren i allt större utsträckning övergått till att använda förnybara och lokala energikällor.

Utsläppen av växthusgaser i Österbotten minskar i genomsnitt i samma takt som det nationella genomsnittet.

De största utsläppen i Österbotten kommer från uppvärmning, jordbruk och vägtrafik.

Förutsättningar för ett gott liv finns fortfarande i alla delar av landskapet, eftersom de attraktiva regioncentrumen omges av livskraftiga byar och det finns inte mycket glesbygd.

Den mångsidiga naturen och de värdefulla kulturlandskapen i Österbotten utgör grunden för en attraktiv livsmiljö.

Den biologiska mångfalden och vattnen i Österbotten är dock utsatta för stora risker. Trots mål och åtgärder är statusen hos en betydande del av landskapets ytvatten fortfarande måttlig, otillfredsställande eller dålig.

Klimatrisker eller förberedelser för klimatrisker återspeglas ännu inte särskilt systematiskt i kommunernas och andra aktörers strategier.

Målbild 2050

En koldioxidnegativ region – Kolsänkornas förmåga att binda koldioxid är större än utsläppen.

Ren energi – Energisystemet bygger på förnybar energi samt decentraliserade och smarta energilösningar.

Ett resilient energisystem – Man har förberett sig på försörjningsberedskapsrisker i anslutning till energiomställningen med mångsidiga energikällor och bränslen, pålitlig och decentraliserad energiproduktion samt funktionssäkra överförings- och distributionssystem.

Energieffektivitet och cirkulär ekonomi som utgångspunkt – Alla samhällssektorer arbetar på ett energieffektivt sätt och enligt principerna för cirkulär ekonomi.

En hållbar region- och samhällsstruktur – Regionstrukturen är mångsidig och samhällsstrukturen är hållbart enhetlig.

Hållbar mobilitet – Region- och samhällsstrukturen och trafiksystemet skapar förutsättningar för en hållbar mobilitet.

En sund livsmiljö – Naturen är mångfaldig och välmående, grönområdesstrukturen är sammanhängande och vattnen rena.

Proaktiv anpassning till klimatförändringen – Vi är förberedda på klimatrisker och vi har hittat innovativa lösningar för att anpassa oss till klimatförändringen.

Prioriteringar och mål 2026–2029

Prioritering 5. Proaktivt och inkluderande förhållningssätt till den gröna omställningen

- Vi bygger en rättvis grön omställning.
- Vi förutser och minskar klimatrisker och deras påverkan.

Prioritering 6. Hållbar livsmiljö och välmående natur

- Vi skapar förutsättningar för en hållbar region- och samhällsstruktur och för ett hållbart trafiksystem.
- Vi använder naturresurser på ett hållbart sätt.
- Vi engagerar olika aktörer i åtgärder som främjar biologisk mångfald och vattnens goda status.

1 Inledning

Vår avsikt är att även i fortsättningen vara ett av Finlands mest framgångsrika och välmående landskap. I landskapsstrategin berättar vi hur vi bygger vår framtid – tillsammans.

1.1 Österbottens landskapsstrategi utformar vår gemensamma utvecklingsvilja

I landskapsstrategin beskriver vi Österbottens framgångsresurser. Hur vi ska agera i en föränderlig värld så att landskapets invånare och miljö mår bra och regionekonomin blomstrar. För att vi tillsammans ska kunna påverka vår framtid måste vi ha en gemensam syn på vart vi är på väg och vad vi vill och kan göra för att säkra en gynnsam framtid för landskapet. Landskapsstrategins huvudsyfte är att utforma en gemensam utvecklingsvilja och utvecklingssyn.

Landskapsstrategin omfattar ett flertal lagstadgade dokument:

- Långsiktiga strategiska mål för utvecklingen av landskapet
- Landskapsprogram 2026–2029
- Strategi för smart specialisering 2026–2029
- Konsekvensbedömning och miljörapport för landskapsprogrammet.

De långsiktiga målen för utvecklingen av landskapet sträcker sig till år 2050. De utgår från målen i handlingsprogrammet Agenda 2030 och från den önskade framtidsbild som aktörerna i Österbotten har utformat tillsammans. I landskapsprogrammet 2026–2029 preciseras de långsiktiga målen och hur de ska uppnås. I landskapsprogrammet integreras också strategin för smart specialisering, som sätter särskild fokus på mål som främjar tillväxt och innovation. I landskapsstrategin ingår ytterligare den lagstadgade konsekvensbedömningen och miljörapporten för landskapsprogrammet (bilaga 2).

Landskapsstrategin är förknippad med de flesta utvecklingsdokument på landskapsnivå (bild 1). De långsiktiga målen i landskapsstrategin styr utarbetandet

av landskapsplanen och andra strategier och program. Å andra sidan preciseras de i landskapsstrategin allmänt formulerade målen i ett flertal andra dokument.

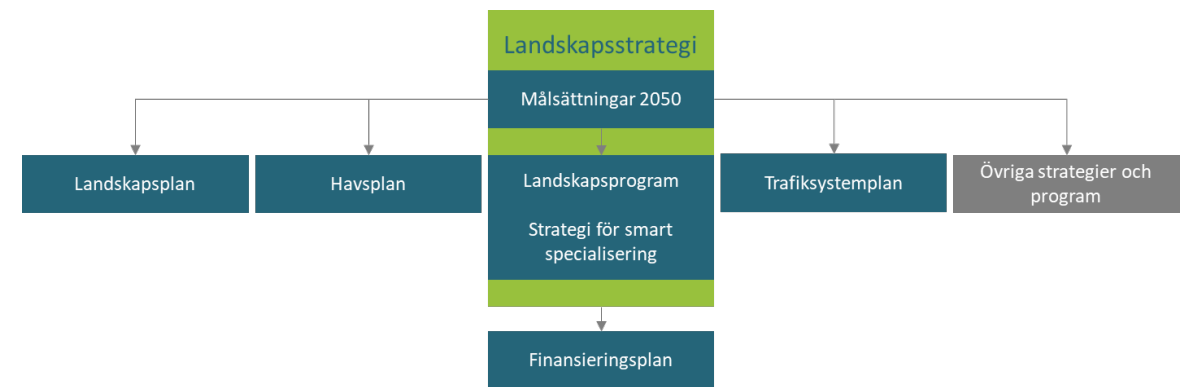

Bild 1 Landskapets lagstadgade planeringssystem

Eftersom landskapets utveckling är en gemensam fråga som berör alla, bereds landskapsstrategin alltid i samarbete. Även denna gång deltog ett stort antal österbottniska kommuner, statliga myndigheter och regionutvecklingsaktörer samt företag, organisationer, föreningar och invånare i beredningen. Mer information om beredningsprocessen ingår i bilaga 1.

1.2 Hållbar utveckling som utgångspunkt

De allmänna målen för regionutvecklingen baserar sig på lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (756/2021). Enligt lagen är regionutveckling sådan sektorsövergripande verksamhet på flera nivåer som grundar sig på växelverkan mellan staten, landskapsförbunden,

kommunerna och andra aktörer utifrån nationella och olika regionala starka sidor och behov. Målet för regionutvecklingen är att i regionerna främja hållbar utveckling, tillväxt och konkurrenskraft, invånarnas välfärd och livsmiljöns kvalitet. Genom regionutveckling

- 1) stärks den närings- och innovationsstruktur som stöder tillväxt, regionernas smarta specialisering och ekonomisk balans, en hållbar region- och samhällsstruktur samt tillgänglighet
- 2) stöds invånarnas sysselsättning, kompetens, lika möjligheter och sociala delaktighet samt invandrarnas integration
- 3) förbättras livsmiljöns kvalitet samt begränsas klimatförändringen och främjas anpassningen till den
- 4) minskas skillnaderna i utveckling mellan och inom regionerna
- 5) förbättras regionernas starka sidor och höjs deras specialiseringsgrad samt främjas deras kultur.

I landskapsstrategin beaktas dessutom statsrådets regionutvecklingsbeslut, enligt vilket prioriteringarna i regionutvecklingen 2024–2027 är

- hållbar livskraft och investeringar
- välmående befolkning och samhällen
- attraktiv livsmiljö och biologisk mångfald.

Enligt lagen om områdesanvändning (132/1999) ska vid planering på landskapsnivå de riksomfattande målen för områdesanvändningen beaktas och samordnas med landskapets mål och de lokala målen för områdesanvändningen. De riksomfattande målen indelas i fem helheter:

- 1) Fungerande samhällen och hållbara färdvägar
- 2) Ett effektivt trafiksystem
- 3) En sund och trygg livsmiljö
- 4) En livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturtillgångar
- 5) En energiförsörjning med förmåga att vara förnybar.

Utgångspunkten för Österbottens landskapsstrategi är att skapa grund för ett ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbart Österbotten. Bakgrunden till de

långsiktiga utvecklingsmålen för Österbotten utgörs av handlingsprogrammet Agenda 2030, som innefattar 17 mål (bild 2).

Bild 2 Målen för hållbar utveckling i handlingsprogrammet Agenda 2030

1.3 Vi skapar framtiden tillsammans

För att vi ska nå framgång i en föränderlig värld måste vi kontinuerligt följa och analysera olika processer, trender och svaga signaler. För att vi ska kunna påverka vår framtid måste vi också ha en klar syn på vilket slags landskap vi vill bygga.

Som underlag för landskapsstrategin utförde vi ett omfattande framtidsarbete tillsammans med landskapets aktörer under vilket vi identifierade och klassificerade olika förändringsfenomen och trender och formade den framtidsbild vi önskar för vårt landskap. Med tanke på utvecklingen i Österbotten identifierade vi följande centrala fenomen:

- Politiska förändringsfenomen: utvecklingen i Ryssland, EU:s enighet och aktörskap, demokratiutmaningar
- Ekonomiska förändringsfenomen: välfärdssamhällets finansiering, den globala ekonomins utveckling, cirkulär ekonomi och förändringar i konsumtionskulturen
- Samhälleliga förändringsfenomen: ojämlikhet och polarisering, växande global migration, ojämna demografisk utveckling
- Teknologiska förändringsfenomen: cybersäkerhet och hybridpåverkan, växande dataekonomi, ökad betydelse av hälsoteknologi
- Miljörelaterade förändringsfenomen: global uppvärmning, överkonsumtion av resurser, minskade biologisk mångfald
- Lagstiftningsmässiga förändringsfenomen: den internationella rättsstatsutvecklingen och auktoritarismens frammarsch, effekter av EU-lagstiftning, AI-relaterade etiska och lagstiftningsmässiga frågor.

I landskapsstrategin beskriver vi hur dessa förändringsfenomen påverkar utvecklingen i Öster botten samt med vilka mål vi försöker svara på förändringsfenomenens konsekvenser.

Resultaten av utvecklingsarbetet samt en aktuell lägesbild för utvecklingen i regionen finns på webbplatsen för Österbottens kompass

<https://www.pohjanmaankompassi.fi/sv/framsida/>.

2 Österbotten i en föränderlig värld

Vi befinner oss i en brytningstid som präglas av klimatförändring, konkurrenskraft, geopolitik och säkerhetsfrågor och som fortsätter under kommande decennier. I denna situation måste vi tillsammans tolka hur förändringen påverkar vårt samhälle och näringsliv och vad vi måste koncentrera oss på för att kunna utnyttja de möjligheter till bättre livskraft i Österbotten som förändringen medför.

Ett mångsidigt näringsliv och en företagard tradition har alltid hört till Österbottens framgångsfaktorer. Nya tillväxtbranscher uppstår ofta ur existerande verksamhet och särskilt i gränssnitten mellan olika branscher. Företagarattityden stärker uppkomsten av nya branscher och därmed regionekonomin förändringsflexibilitet.

Med hjälp av den gröna given strävar EU efter att göra Europa till den första klimatneutrala världsdelen senast 2050. Den heltäckande helheten omfattar jordbruk, energifrågor, transporter, finansieringsfrågor, industri samt EU:s yttre förbindelser.

Världen håller på att övergå till förnybara energikällor i allt snabbare takt. Omvälvningen innebär såväl tekniska lösningar och utsläppsmål som att skapa acceptans och att väga olika värderingar och aspekter. Såväl klimat- som marknadsaspekter driver på energiomställningen. Marknadens utgångspunkt är konkurrenskraft, som förutsätter tillräckligt billig och tillgångssäkrad energi som vi själva har kontrollen över. Investeringar i grön omställning och förnybar energi erbjuder på lång sikt ekonomiska och miljörelaterade fördelar, som stärker Österbottens ställning på den globala marknaden.

Miljön och naturen är i en utsatt situation. Utöver de långsiktiga problemen, såsom ohållbar användning av naturmiljöer, näringsbelastning, klimatförändring, luftföroreningar, farliga ämnen och avfall, möter vi också nya utmaningar, såsom kemikalisering och miljörelaterade hälsorisker. Havet är ett av de känsliga ekosystemen som påverkas av både uppvärmningen och försurningen. Oron för den biologiska mångfalden syns i såväl samhällsplaneringen som investeringsbesluten.

Digitaliseringen syns starkt i utveckling av nya produkter och tjänster riktade till individerna, samhället och företagen. Tillgången till information samt en säker

hantering och användning av information blir allt viktigare. AI-baserade lösningar i kombination med befintlig kunskap erbjuder nya möjligheter. Artificiell intelligens utvecklas snabbt från lösningar på enskilda problem till lösningar på alltmer komplicerade strategiska problem. Detta betyder att AI-lösningar används inte bara i näringslivet utan också i allt högre grad som stöd för ledningen och förvaltningen i städer och kommuner. När lösningarna blir mera platsberoende och inte begränsas av geografiska gränser, blir det viktigt att säkerställa egna data och eget kunnande som skapar mervärde.

De geopolitiska förändringarna har lett till en renässans för blockpolitiken inom världshandeln, som för Finlands del stärks av Natomedlemskapet. Europeiska unionens inre marknad och den nordiska marknaden kommer sannolikt att bli viktigare särskilt för små och medelstora företag. De militära hoten har ökat, vilket förutsätter större resiliens hos samhället. Samtidigt öppnas nya möjligheter till och behov av att utveckla innovationer, gränsöverskridande trafikleder och trafikleder inom Finland samt en resilient infrastruktur. Österbotten med sitt läge på västkusten och nära Sverige utgör med sina unika kustvatten en länk till mellan Finland och övriga världen.

Den geografiska koncentrationen av befolkning och företagsverksamhet har fortgått i årtionden, och den grundar sig i huvudsak på förändringar i arbetslivet och företagens verksamhetsmodeller. Finlands och Österbottens befolkningsökning fram till 2050 förutspås vara beroende av invandring, eftersom nativiteten är låg och befolkningen åldras. Om befolkningen i arbetsför ålder minskar, försämras möjligheterna till ekonomisk tillväxt, om inte den tekniska utvecklingen avsevärt förändrar behovet av arbetskraft och arbetets produktivitet. Det stora antalet äldre har en uppskrivande effekt på bland annat social- och hälsovårds-, omsorgs- och

pensionsutgifterna. Samtidigt inverkar reformen av social- och hälsovårdstjänsterna på ordnandet av tjänsterna både som fysisk service och som digital distansservice. Å andra sidan är finländarna friskare och högre utbildade än förr. En högre sysselsättningsgrad bland de äldre, som är högre utbildade än tidigare generationer, kan minska hållbarhetsgapet.

En missionsinriktad landskapsstrategi

Landskapet Österbotten befinner sig i en brytningstid och omställningsfas, som präglas av klimat-, konkurrenskrafts-, geopolitik- och säkerhetsfrågor under kommande decennier. Sålunda har en av de centrala frågorna under beredningen av landskapsstrategin varit hur förändringen påverkar vårt samhälle och vår företagsverksamhet och vad vi måste koncentrera oss på för att omvandla förändringen till möjligheter före år 2050.

Förändringarna som vi står inför är komplexa, sammanlänkade och förutsätter radikala omställningar i hela system som levererar exempelvis mobilitet, livsmedel och energi. Omställningarna kräver ett socio-teknologiskt angreppssätt där ett teknologiskt, ekonomiskt och samhällsmässigt perspektiv kombineras. Det kräver i sin tur ett transformativt utvecklingsarbete med en tydlig riktning för vart vi vill föra Österbotten samt nya sätt att samarbeta mellan olika aktörer, sektorer och politikområden för att åstadkomma förändringar.

Grunden för landskapsstrategin är därför en förändringsdriven, transformativ utvecklingsprocess som tar fasta på centrala utmaningar och möjligheter för Österbotten (bild 3). Orkestrering av arbetat mot de mål som ställts upp är en central del av landskapsstrategins förverkligande. Orkestreringen bygger på ett samarbete där olika organisationer, företag och kommuner systematiskt samverkar för att identifiera olika åtgärder och föra dem framåt till ett förverkligande.

Landskapsstrategin utgår från en gemensamt formulerad framtidsutmaning som innefattar att före år 2050 uppnå rättvis och hållbar tillväxt som hanterar demografiska och produktivitetsrelaterade utmaningar och garanterar socialt välbefinnande, ekologisk hållbarhet och regional säkerhet. För att möta utmaningen bör Österbotten **bygga en motståndskraftig och välmående region utifrån sin starka företagsamhet, gemenskap och sitt ledarskap inom hållbarhet.**

Landskapsstrategins utformning av tre strategiska omställningsvägar som mobiliserar resurser och aktörer under temana företagsamhet, gemenskap och miljöansvarstagande leder Österbotten systematiskt mot framtidsutmaningen. Evidensbaserad utveckling, samarbete och nytt kunnande är viktiga förutsättningar som möjliggör omställningsarbetet för samtliga tre teman. Implementeringen av omställningsvägarna bygger på mobilisering och orkestrering av samarbete mellan olika sektorer, teman och berörda aktörer.

Ett Företagsamt Österbotten: Omställningsväg

En fortsatt utveckling av förutsättningarna för företagsverksamheten i Österbotten kräver en förstärkt entreprenöriell upptäcktsprocess (EDP) där svaga signaler om behov av utbildning, arbetskraft, innovationer och investeringar kan kombineras med instrument och aktörer för gemensamma prioriteringar och åtgärder som drar nytta av övergången mot ett klimatneutralt samhälle globalt. EDP är en öppen, entreprenöriell upptäcktsprocess där företag, forskare, offentliga aktörer och civilsamhälle tillsammans identifierar styrkeområden, tillväxtmöjligheter och gemensamma satsningar. Syftet är att fokusera regionens resurser där potentialen är störst och skapa en levande portfölj av insatser (projekt, testbäddar, investeringar).

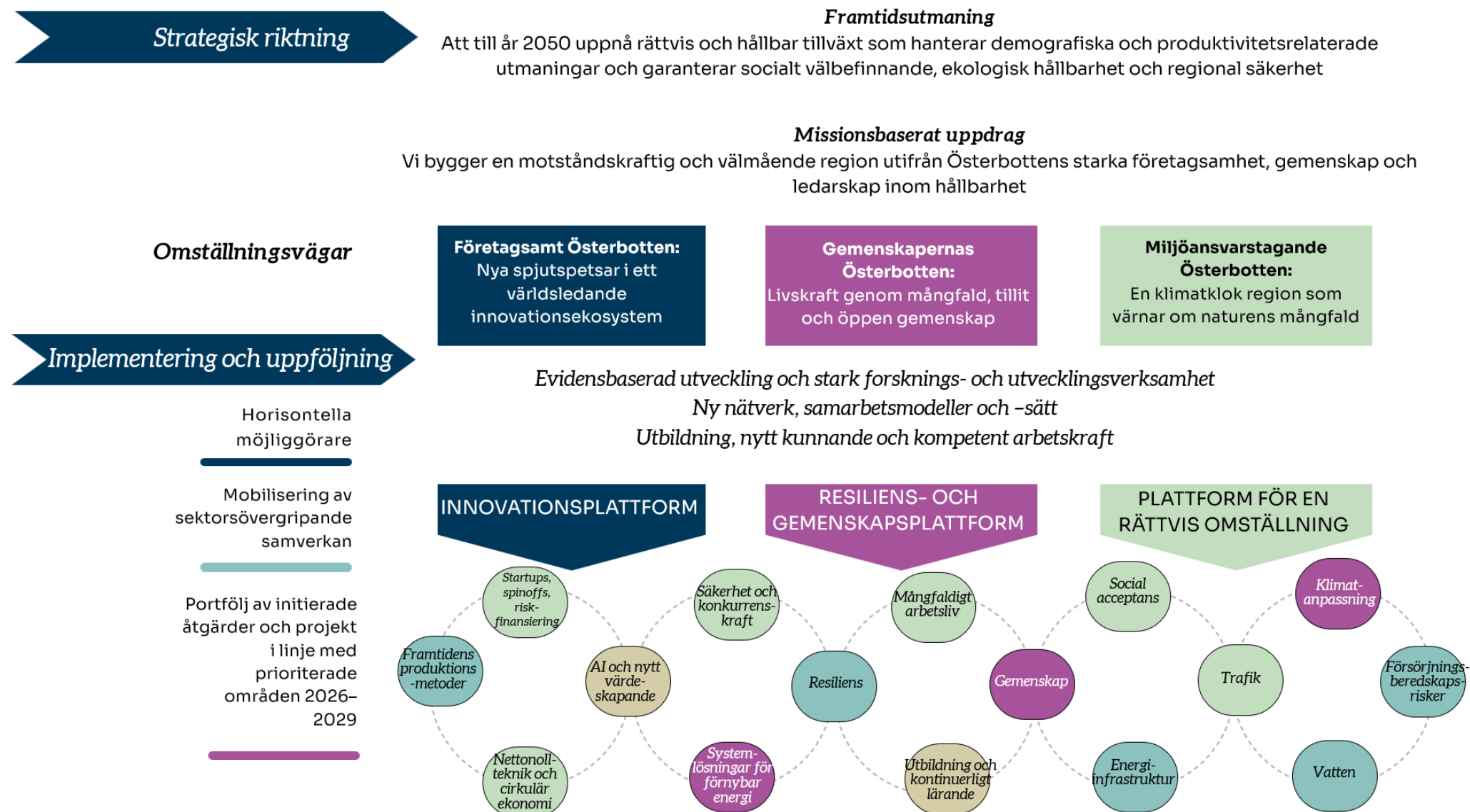

Bild 3 En missionsinriktad landskapsstrategi

Ett gemenskapernas Österbotten: Omställningsväg

För att Österbotten ska vara ett växande landskap behöver nya invånare snabbt känna sig inkluderade i samhället samtidigt som alla invånare har tillgång till sysselsättning, service och en meningsfull fritid. Det krävs en öppen dialog där svaga signaler om Österbottens attraktionskraft samt invånarnas välmående och resiliens kan kombineras med instrument och aktörer för gemensamma prioriteringar och åtgärder. De offentliga instanserna med kommuner, välfärdsområdet och statliga myndigheter behöver tillsammans med tredje sektorn söka fungerande lösningar.

Ett miljöansvarstagande Österbotten: Omställningsväg

För att Österbotten ska vara ett landskap som kan dra nytta av sin potential för gröna investeringar och samtidigt värna om miljö och biologisk mångfald behövs en medvetenhet om hur olika beslut påverkar miljöförändringen och den enskilda individen. Det krävs en öppen dialog där svaga signaler om behov av investeringar och användning av mark kan vägas av mot miljöhänsyn och invånarnas intresse för gemensamma prioriteringar och åtgärder.

3 Vision och mål för Österbotten

I detta avsnitt beskriver vi ett hurudant Österbotten vi vill bygga tillsammans och med vilka mål och åtgärder vi har för avsikt att svara på de förändringsutmaningar som beskrivs i föregående avsnitt. Vi har delat in målbilden och prioriteringarna för regionutvecklingen på lång sikt 2026–2029 i tre teman, som är Ett företagsamt Österbotten, Ett gemenskapernas Österbotten och Ett miljöansvarstagande Österbotten.

3.1 Ett företagsamt Österbotten

Ett företagsamt Österbotten är

- innovativt och handlingskraftigt
- internationellt
- tillgängligt.

Vilken förändring behövs?

Lösa bristen på kompetent arbetskraft

De senaste åren har befolkningen i Österbotten på nytt börjat öka till följd av den kraftiga invandringen. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos ökar folkmängden i Österbotten med cirka 8 200 personer före 2045, så att befolkningen i arbetsför ålder ökar med cirka 6 600 personer. **Befolkningsökningen förutsätter dock en kraftig invandring till landskapet.** Om invandringen avtar jämfört med nivån de senaste åren, minskar befolkningen i arbetsför ålder klart.

Antalet arbetsplatser har ökat kraftigt i Österbotten sedan 2016, trots att befolkningen i arbetsför ålder minskade fram till 2020. Sysselsättningsläget i Österbotten har under en längre tid varit ett av de bästa i Finland. År 2024 var sysselsättningsgraden i Österbotten 78,3 %, då sysselsättningsgraden i hela landet varit 72,1 %. Trots den svaga konjunkturen råder det fortfarande i praktiken full sysselsättning i flera av landskapets kommuner. Bristen på kompetent arbetskraft har redan länge varit en av de största flaskhalsarna för näringslivet i Österbotten.

Under den närmaste åren förväntas efterfrågan öka avsevärt till följd av de stora investeringar som riktas till området samt de investeringar som görs av existerande företag. Till följd av investeringarnas multiplikatoreffekter ökar arbetskraftsbehoven i framtiden inte bara inom industrin utan i stor utsträckningen även inom andra branscher, såsom service- och byggnadsbranschen. För att svara på arbetskraftsbehoven förutsätts **att vi lyckas locka ny arbetskraft från hemlandet, att arbetskraftsinvandringen ökar klart, att sysselsättningen för särskilt unga, äldre och personer med utländsk bakgrund främjas samt att arbetskraftens mobilitet och förutsättningarna för distansarbete förbättras.**

Ökad tillämpning av artificiell intelligens (AI) och avancerad digitalisering

Vi befinner oss i en växande dataekonomi där data och informationsdelning blir allt viktigare. I takt med denna utveckling ökar betydelsen av artificiell intelligens (AI). Även rymd- och satellitdata får större betydelse för nya affärs- och utvecklingsmöjligheter inom sådana områden som säkerhet, energi, jordbruk och logistik.

Tillämpningen av AI kan i nuläget beaktas som en konkurrensfördel, men i framtidens dataekonomi kommer det att vara en grundförutsättning. Den digitala omställningen handlar om mer än ny teknik – den kräver nya sätt att tänka kring värdeskapande. Digitaliseringen möjliggör nya tjänster och stärker den serviceinriktade affärsverksamheten inom industrin. Effektiv användning av data inom forskning, utveckling och innovation, samt kompetens kring skalbarhet av nya lösningar är viktiga delar av datadrivet värdeskapande och för företagens konkurrenskraft och tillväxt.

Sett till Österbottens näringslivsstruktur är AI och digitala lösningar särskilt viktiga inom industriella processer. Mer avancerade digitala lösningar utgör ett viktigt verktyg för att höja produktiviteten inom tillverkande industri. Digitaliseringen är också nyckeln till grön omställning genom effektivare produktion, ökad resurseffektivitet och cirkulära lösningar. Data och digitalisering är även avgörande för framtidens mobilitet. Intelligent transportlösningar erbjuder möjligheter att utveckla mobiliteten och stärka företagets konkurrenskraft, samtidigt som man tar hänsyn till klimatmålen.

För att främja datadriven utveckling i Österbotten krävs investeringar i kvalitativ data, datasäkerhet, öppna plattformar, AI-kompetens, utbildning och fördjupat samarbete mellan forskning, utbildning och näringsliv. Det behövs också insatser för att minska digitala klyftor i framför allt mikro- och SME-företag samt stärkt regional infrastruktur som stödjer såväl testning som uppskalning. För att attrahera kompetens, samarbete och investeringar inom AI krävs en tydligare profilering av Österbottens spetskompetens inom digitala lösningar för grön omställning och hållbar industri.

Ren omställning och hållbar industri

År 2050 ska EU vara klimatneutralt. Mot bakgrund av detta mål sker en omlokalisering av energiintensiv industri. Fokus riktas mot grön återindustrialisering som syftar till att blåsa nytt liv i och modernisera industrisektorerna samtidigt som hållbarhet och miljöansvar prioriteras. Därtill siktar EU på att senast 2030 uppnå 40 % tillverkningskapacitet inom strategisk nettonollteknik.

En ekonomi på väg mot klimatneutralitet skapar nya förutsättningar för regional tillväxt. Regioners konkurrensfördelar beror i allt högre grad på tillgång till utsläppsfri el, utbyggnad av nya förnybara energilösningar samt förutsägbart energi- och industripolitik. Regioner som utvecklar tekniker som hjälper andra att minska sina utsläpp förväntas dessutom att växa snabbare.

¹ Grön industri syftar till branscher som är eller förväntas bli viktiga för den gröna omställningen, och omfattar bland annat tillverkning, ny grön energiproduktion, ICT, och mjukvara.

Österbottens förnybara energiproduktion i kombination med forskning och utveckling av världsledande energiteknik ger regionen starka konkurrensfördelar i en klimatneutral ekonomi. Ett mångsidigt och konkurrenskraftigt näringsliv formas kring etablering av grön industri¹, exporterande energiteknikföretag och SME-företagens satsningar på hållbarhet och innovation.

Effekter av industrins omlokalisering märks redan i Österbotten. Investeringar planeras av både företag som är verksamma i regionen och nya aktörer som etablerar sig. Investeringar sker och planeras bland annat i batteri-, vätgas- och vindkraftsindustri. Etableringar skapar sysselsättning och värdeskapande inte bara på anläggningsnivå. Nya leverantörskedjor uppstår runt industrierna och nya leverantörer kan etablera sig i regionen. Dessutom kan etableringarna ge upphov till så kallade klustereffekter, det vill säga ekonomiska fördelar från företag med relaterad verksamhet som är placerade nära intill.

Åtgärder som driver på etablering av grön industri i Österbotten är centrala. Likaså behövs åtgärder som integrerar regionens företag och ekosystem i nya värdekedjor och säkerställer ekonomiska fördelar i form av kunskapsspridning, ökad forskning- och utveckling och möjligheter för industriell symbios. Det är viktigt att det bildas flera starka ekosystem kring grön industri.

I landskapet verkar Finlands största energiteknikkluster fokuserat på global export inom smarta elnät, marina lösningar, flexibel kraftproduktion, energieffektivitet och digitalisering. Endast cirka 10 procent av de lågutsläppsteknologier som behöver implementeras globalt före år 2050 för att nå målet om klimatneutralitet har uppnåtts. I kombination med EU:s satsningar på att öka tillverkningskapaciteten inom strategisk nettonollteknik öppnar detta stora tillväxtpotentialer inom och runt klustret. **För att möta global konkurrens krävs ytterligare satsningar på spetskompetens och innovationssystemets förnyelseförmåga.**

Energiomställningen innebär en systemförändring för produktion, distribution och lagring av el med stödjande digitala lösningar. Det skapar ett globalt behov av leveranser på systemnivå, inte minst lösningar för sektorkoppling. På regional nivå krävs i allt högre grad verksamhetsmodeller som bygger på orkestrering av både samarbete mellan företag och partnerskap mellan offentlig och privat sektor. **Det skapar även behov av forsknings- och utvecklingsverksamhet på systemnivå för att möjliggöra utveckling av större helheter och lösningar.**

På vägen mot klimatneutralitet ökar hållbarhetsansvaret och betydelsen av cirkulär ekonomi växer. Företag behöver söka nya sätt att maximera positiva effekter (handavtryck) och minimera negativa (fotavtryck). Nya regleringar kräver att företag identifierar de mest väsentliga faktorer som det är möjligt att påverka. **Att stärka mikro- och SME-företagens investeringar i hållbarhet, resurseffektivitet och innovation som möjliggör klimatneutralitet och ökad konkurrenskraft är därför en central åtgärd.**

Strategisk autonomi, resiliens och säkerhet

Vi ser en växande dominans av den politiska logiken att säkerställa öppet strategiskt oberoende (*open strategic autonomy*) och med den ett ökande intresse för tekniksuveränitet. Öppet strategiskt oberoende avser EU:s förmåga att agera självständigt inom flera strategiska politikområden, såsom energi, hälso- och sjukvård, militär och digital teknik. Denna politiska utveckling markerar en ny inriktning på innovations- och industripolitik med långvariga effekter. All EU-politik, från investeringar i forskning och innovation till utveckling av infrastruktur, kommer i högre grad att ses ur ett säkerhetsperspektiv i syfte att göra EU mer motståndskraftigt, självförsörjande och strategiskt oberoende.

Den regionala ekonomin i Österbotten har i det stora hela en god omställningsförmåga. Nyckelfaktorer är mångsidighet och flexibilitet. En mångsidig näringsstruktur skyddar ekonomin genom att den förbättrar såväl förmågan att stå emot en plötslig strukturförändring som förmågan att återhämta sig snabbt. Med flexibilitet hänvisas till näringslivets förmåga att rikta om sin verksamhet efter behov.

Geopolitiska spänningar, en förändrad säkerhetsmiljö och ökande osäkerhet accentuerar betydelsen av ett mångsidigt och säkert energisystem och livsmedelsförsörjning ytterligare, bägge styrkor för Österbotten. Samtidigt finns en betydande risk att globala spänningar försvagar den exportledda ekonomiska tillväxten i Österbotten genom ökade störningar i värdekedjor, turbulent handelspolitik, och handelsrestriktioner mellan stormakter.

Geopolitik integreras starkare med regional utveckling och innovationsverksamhet. Det blir viktigare att uppmärksamma beroendeförhållanden i fråga om finansiering, ägarskap och värdekedjor. Det finns även skäl att fästa mer uppmärksamhet på att ytterligare förbättra den regionala ekonomins resiliens och beredskap. Detta för att Österbotten även framöver ska klara av olika förändringar samt kris- och störningssituationer så bra som möjligt. För Österbottens företag innefattar en ökad resiliens exempelvis **mer fokus på riskhantering, beredskapsplanering, hantering av leverantörskedjor, cybersäkerhet, energisäkerhet, men även på innovation och ny teknik.**

Parallellt med ökad säkerhet och krisberedskap kvarstår globala förändringsfenomen såsom behovet av att minska utsläppen samt ökade krav på energi- och kostnadseffektivitet. Identifiering av regionala styrkeområden, sektorer och innovationssatsningar som kombinerar konkurrenskraft, säkerhet och hållbarhet blir effektfulla. Energisystemets ökade krav på resiliens och självförsörjning, decentraliserade och lokala energisystem, flexibilitetslösningar samt strategisk nettonollteknik såsom vätgasproduktion och batteritillverkning utgör nya möjligheter för Österbotten. Innovationer inom exempelvis resurs- och energieffektivitet som minskar beroendet av utländska leverantörer ökar i betydelse. Även cirkulär ekonomi och bioekonomi utgör områden för ny innovativ verksamhet i gränssnittet mellan hållbarhet, säkerhet och försvar.

Den nya geopolitiska verkligheten förutsätter satsningar på ny kompetens, teknikutveckling och innovation, samt mer samarbete mellan företag och konsortier som också involverar offentlig forskning och utveckling i innovationsekosystemet. Ökade forsknings- och utvecklingssatsningar på lösningar med dubbel användning som kan tillämpas inom både hållbarhet och

säkerhet samt för civila och militära ändamål är viktiga för att stärka konkurrenskraft och tillväxt för regionens tillverkande företag.

Ökad produktivitet och konkurrenskraft

Produktivitetstillväxt är den viktigaste drivkraften för hållbar inkomstökning, med betydande effekter på välfärden. EU:s nya långsiktiga strategi

Konkurrenskraftskompassen lyfter fram produktivitet som en grundpelare för unionens välbefinnande, innovation, gröna omställning och ekonomiska säkerhet. Som följd föreslås ökade investeringar i forskning och innovation, effektivare styrning inom EU samt en stärkt inre marknad och handelspolitik.

Jämfört med landets genomsnitt är produktionen i Österbotten särskilt fokuserad på industri och primärproduktion. I en jämförelse mellan landskapen är industrins andel av värdeökningen klart störst i Österbotten medan de privata tjänsternas andel är lägst. Trots att det industriella förädlingsvärdet per invånare är det högsta i Finland, ligger produktiviteten inom industrin i Österbotten under riksgenomsnittet.

Bristande automatisering, höga insatskostnader (t.ex. råvaror), ineffektiv logistik och beroende av importerade komponenter kan leda till lägre produktivitet, trots ett högt förädlingsvärde. Ett högt förädlingsvärde i kombination med låg produktivitet kan även förklaras av en hög andel företag, såväl underleverantörer som större företag, med specialiserad och småskalig produktion som fokuserar på kundanpassade, komplexa eller högteknologiska produkter. En stor andel forskning och utveckling där resurserna går till utvecklingsarbete snarare än produktion kan också höja förädlingsvärdet men sänka den kortsiktiga produktiviteten. En lägre produktivitet kan ses vara kopplad till en näringsstruktur i Österbotten som karakteriseras av låg volym och hög komplexitet.

Materiella och immateriella investeringar samverkar för produktivitetstillväxt. Företagens investeringar i immateriella tillgångar som patent, design och teknikutveckling, utbildning och vidareutbildning, mjukvara och digital system samt interna processer och styrning är särskilt viktiga möjliggörare för innovation och konkurrenskraft. För att på sikt upprätthålla ett högt förädlingsvärde är det avgörande att det på bred front görs tillräckliga investeringar i ny kompetens,

verksamhetsutveckling samt forskning och utveckling. En höjd produktivitet för Österbotten förutsätter en mångsidig och kompetent arbetskraft som stärker företagens upptagning av ny teknik. Det behövs regionala ekosystem för immateriell tillväxt, där företag, högskolor och offentliga aktörer utvecklar kompetens och innovationer tillsammans. Åtgärder som stimulerar kommersialisering och uppskalning av forsknings- och utvecklingsresultat och innovationer samt som förbättrar tillgången till kapital och nationell och internationell finansiering bör prioriteras. Samtidigt behövs en mer djupgående analys av de mest effektfulla åtgärderna för produktivitetsökning i olika företagssegment från små till stora företag i olika sektorer.

Från ett produktivitetsspektiv är det särskilt viktigt att utveckla mikro- och SME-företagens produkter, tjänster och processer, eftersom Österbotten behöver internationellt konkurrenskraftiga tillväxtföretag. Kompetensens betydelse som produktionsfaktor framhävs ytterligare i fortsättningen. Högskolornas och yrkesutbildningens främsta roll i landskapets innovationssystem är att bedriva forsknings- och utbildningsverksamhet som betjänar näringslivet i området. Detta förutsätter ett välfungerande samarbete med regionens företag.

I fråga om FoU-utgifternas andel av BNP placerar sig Österbotten i en jämförelse mellan landskapen bland de bästa. På 2020-talet har FoU-utgifterna för företagen i Österbotten ökat med 58,4 procent, eller cirka 80 miljoner euro. FoU-utgifterna har även ökat inom högskolesektorn med 39 procent, eller cirka 14 miljoner euro. Inom den offentliga sektorn har FoU-utgifterna förblivit låga. Det behövs ökade offentliga satsningar för utbildning samt forskning och utveckling som grund för att regionens företag ska kunna klara sig i den globala konkurrensen, för att skapa nya exportbranscher och för att regionen ska vara en attraktiv plats för nya investeringar.

Målbild 2050

Ur vårt starka och diversifierade näringsliv växer framtidens nya spjutspetsar.

- **Med världen som marknad** - Österbotten har ett mångsidigt och globalt konkurrenskraftigt näringsliv med export som en del av sitt DNA.
- **Innovationer för en renare värld** - Österbottens innovationssystem och FUI-investeringar levererar toppkunskap och lösningar som reducerar utsläppen globalt.
- **En unik plats för samarbete** - Ett starkt nätverk av utbildningsaktörer med högklassig utbildning och forskning ger företagen förutsättningar att utvecklas och investera
- **En attraktiv knutpunkt för investeringar och nya invånare** - Österbotten attraherar investeringar, kvalificerad arbetskraft och studerande nationellt och internationellt.
- **Infrastruktur och förbindelser för tillväxt och konkurrenskraft** - En resilient och framtidssäkrad infrastruktur för mobilitet, gränsöverskridande samarbete, energi, industriområden och digitala lösningar.
- **En lönsam primärproduktion som grund för försörjningsberedskapen** - Österbotten har en lönsam primärproduktion som förenar hållbarhet och innovation och säkerställer nationell försörjningsberedskap.
- **Lokal företagsamhet blomstrar och förnyas** - Mikro- och SME-företag i Österbotten blomstrar och utvecklar lokala värdekedjor med nya spjutspetsar i både stadsregioner och på landsbygden.

Prioriteringar och mål 2026–2029

Under beredningen av landskapsstrategin valde vi tillsammans med landskapets aktörer prioriteringar för utvecklingsarbetet åren 2026–2029.

Prioriteringar 2026–2029:

- Diversifierat och förnyande näringsliv
- Med sikte på framtidens spjutspetsar drivna av smart produktion, datadriven innovation, förnybar energi och cirkulära system

Prioritering 1: Diversifierat och förnyande näringsliv

Mål 2026–2029

- Vi skapar de bästa förutsättningarna för företagsamhet och för vårt befintliga näringsliv att växa, investera och förnyas.
- Vi stärker Österbottens attraktionskraft för kunnig arbetskraft och investeringar
- Med smidiga förbindelser och transportkedjor stärker vi företagets konkurrenskraft.
- Vi skapar förutsättningar för hållbara innovationer inom primärproduktionen.

Vi skapar de bästa förutsättningarna för företagsamhet och för vårt befintliga näringsliv att växa, investera och förnyas

Näringslivet i Österbotten är både mångsidigt och specialiserat. En mångsidig näringsstruktur med varierande bransch- och storleksstruktur och en stark företagstradition har varit och kommer även i framtiden att vara en viktig framgångsfaktor.

Industrins exportandel är bland det högsta i landet och i landskapet finns många SME-företag och startup-företag som direkt siktar på den internationella marknaden. Trots det mångsidiga näringslivet betraktas relativt få företag som tillväxtföretag. Österbotten behöver fler företag som växer från mikro till små och till medelstora. Starka nätverk där företagen produktutvecklar och innoverar i kund-leverantörsrelationer är en konkurrensfördel i Österbotten. Det är dock viktigt att nätverken inte leder till inlåsnings effekter då exempelvis nya värdekedjor uppstår i samband med industrietableringar. Identifiering av företag med tillväxtvilja och utvecklingsinsatser som hjälper företagen att effektivt gå vidare och utveckla progressiva verksamhetsmodeller bör prioriteras.

Ägar- och generationsväxling samt företagsförvärv utgör en viktig möjlighet för att bevara Österbottens starka företagstradition och skapa grund för tillväxtföretag. Flaskhalsar för ökade investeringar i forsknings- och utvecklingsverksamhet återfinns på makro-, nationell, regional och företagsnivå. En utmaning är tillgången på offentlig och privat riskfinansiering för förnyelse och tillväxt. Speciellt tillgång till riskfinansiering på landsbygden riskerar att bli en flaskhals för förnyelse och tillväxt.

Mindre företag saknar även kunskande och resurser att söka och hantera offentlig FUI-finansiering och utvecklingsstöd. Å andra sidan, till Österbottens styrkor hör ett bra och täckande rådgivningssystem med fokus på näringslivsutveckling.

Mot bakgrund av den gröna och digitala omställningen är det särskilt viktigt att utveckla och höja mikro- och SME-företagens investeringar i produkt-, tjänste- och processutveckling. Framförallt eftersom Österbotten behöver internationellt konkurrenskraftiga tillväxtföretag. Högskolornas och yrkesutbildningens främsta roll inom landskapets innovationssystem är att bedriva forskning och utbildning som betjänar näringslivet i hela området. Detta förutsätter ett välfungerande samarbete samt en god förståelse och dialog kring näringslivets behov.

Exempel på behov av åtgärder:

- En ökad tillgång till riskfinansiering för företag (startups, scaleups, mikro- och SME-företag) stöds genom intressebevakning, projektutveckling och rådgivningsverksamhet.
- Forsknings- och utbildningssektorns kapacitet att främja företagsamhet, affärsutveckling och spridningen av ny teknik i mikro- och små och medelstora företag skalas upp.
- Åtgärder för att öka andelen tillväxtföretag bland regionens SME-företag intensifieras i samarbete mellan regionens högskolor, näringslivsbolag, finansiärer, städer och kommuner.
- Satsningar som riktar sig till mikroföretag för att stärka förnyelse, tillväxt och internationalisering ökar.

Vi stärker Österbottens attraktionskraft för kunnig arbetskraft och investeringar

Arbetslöshets- och sysselsättningssiffrorna i Österbotten är bland de bästa i landet. Tillgången på kompetent arbetskraft är i nuläget ett av de största hindren för tillväxt i Österbotten. Utöver högutbildade specialister och forskare med spetskompetens behöver regionens branscher yrkesutbildade personer. Ett starkt nätverk av utbildningsaktörer med attraktiv utbildning, diversifierade utbildningsplatser och forskning av hög kvalitet på alla stadier är en grundsten för ett förnyande näringsliv.

För att möta efterfrågan på arbetskraft behövs insatser som attraherar ny arbetskraft från hela Finland till Österbotten samt stärker arbets- och utbildningsrelaterad invandring. Regionens attraktionskraft för spetskompetens till företag, universitet och högskolor är en viktig del av arbetet. Österbotten är ett av Finlands mest internationella landskap, vilket gör det viktigt att förenkla praxis för arbets- och utbildningsrelaterad invandring samt erbjuda smidiga lösningar för språkinläring.

Förutom att höja regionens dragningskraft bör förmågan att hålla kvar arbetskraft och såväl nationella som internationella studerande förbättras. För att få invånare att stanna kvar krävs samordnade åtgärder mellan företag, offentliga aktörer så som kommuner och städer samt regionens utbildningsaktörer.

Mot bakgrund av planerade gröna industrietableringar behöver regionen nya strategiska verksamhetssätt som främjar investeringar i hela Österbotten. Omfattningen och typen av regionala effekter av gröna industrietableringar varierar mycket mellan olika industrier. I en strävan efter att uppnå särskilda resultat är det viktigt att skilja mellan olika branscher och de ekonomiska fördelar de potentiellt kan ge. Det är även av stor vikt att ta hänsyn till vad som lockar industrierna till en region. Faktorer som formar den regionala attraktionskraften för gröna industrietableringar omspänner 1) tillgången till ren, säker, och konkurrenskraftig energi, 2) tillgången till arbetskraft inom tillverkande industri och attraktionskraft för spetskompetens, 3) marknadstillgänglighet framförallt i fråga om hamninfrastruktur, 4) ekosystem, företagssamarbete och tillgång till riskkapital, 5) innovation och forsknings- och utvecklingsinvesteringar och resultat. Det är viktigt att Österbotten identifierar styrkor och svagheter inom dessa faktorer samt behov av nyckelåtgärder.

För att främja framgångsrika investeringar i den gröna omställningen krävs även strategiska val och insatser för att skapa attraktiva investeringsmiljöer, särskilt vad gäller områden lämpade för industrier och teknik kopplade till den gröna omställningen. Dessutom behövs fler åtgärder som stärker de österbottniska kommunernas förberedande arbete och kapacitet att ta emot storinvesteringar.

Exempel på behov av åtgärder:

- Samordnade insatser som stärker Österbottens attraktionskraft och profil som en levande, mångsidig och internationell region med framtidens arbetsplatser och hög livskvalitet.
- En målinriktad analys av regionens förmåga att hålla kvar invånare och insatser för att stärka bland annat studerandes förankring i regionen.
- Tillgång till fler praktik- och sommarjobbplatser stärker Österbottens förmåga att hålla kvar invånare.
- Åtgärder som stärker mikro- och SME-företags förmåga att attrahera kompetent arbetskraft, inklusive rekrytering av internationella talanger.
- Attraktionskraftiga investeringsmiljöer skapas runtom i Österbotten.
- Betydande industrietableringar inom exempelvis nettonollteknik identifieras utifrån regionala konkurrensfördelar och ekonomiska effekter och åtgärder görs för att stärka och följa upp regionens attraktionskraft för investeringar.
- Modeller för samverkan och etablering av god praxis för effektivare planering och tillståndprocesser förstärks.

Med smidiga förbindelser och transportkedjor stärker vi företagens konkurrenskraft

Målet för utvecklandet av Österbottens trafiksystem är ett socialt och ekologiskt hållbart trafiksystem, som säkerställer landskapets yttre och inre tillgänglighet och som är säkert och effektivt. Ett fungerande trafiksystem är ett livsvillkor för näringslivet och utgör en grund för säkerhet. Ett heltäckande och effektivt nätverk av trafikleder möjliggör företagsverksamhet i hela landskapet. Förutom förbindelser inom landet behöver den internationella exportindustrin goda förbindelser direkt till utlandet, och transportkedjornas servicenivå måste vara hög. Dessutom måste trafiksystemet vara flexibelt så att det reagerar effektivt på förändringar i mobilitets- och transportbehoven. I ett flexibelt trafiksystem kompletterar olika trafikformer varandra, vilket främjar försörjningsberedskapen.

Tillgängligheten till Österbotten via landsväg, järnväg, sjöväg och med flyg är relativt god, men infrastrukturen har inte utvecklats i samma takt med näringslivets behov, förändrad markanvändning och den ökade trafiken. Den för närvarande otillräckliga finansieringen av trafiksystemet begränsar de österbottniska företagens tillväxt och

konkurrenskraft och i värsta fall äventyrar försörjningsberedskapen och genomförandet av planerade investeringar. Trots att flera trafikprojekt under de senaste åren har fått finansiering finns det fortfarande många för näringslivet och pendligen viktiga projekt som väntar på att förverkligas. Dessutom är det lägre vägnätet i oroväckande dåligt skick och anslagen för en istandsättning av det otillräckliga.

På grund av de förändringar som inträffat i det geopolitiska läget har hamnarna på västkusten, de tvärgående förbindelserna från inlandet till kusten samt Kvarkenförbindelsen fått en ännu mera kritisk roll för försörjningsberedskapen. Viktiga åtgärder i framtiden är till exempel byggandet av en fast förbindelse över Kvarken och en järnväg som förbinder städerna på västkusten. I utvecklingen av trafiksystemet bör allt fler perspektiv beaktas, eftersom man förutom passagerar- och godstransporter även måste förbereda sig för eventuell militär användning (så kallad dubbel användning).

När den rena omställningen går vidare behöver trafiksystemplaneringen en infallsvinkel som stödjer industriinvesteringar. Vägtrafikens volymer ökar inom såväl gods- som persontrafiken. Hamnarnas och hamnförbindelsernas roll accentueras ytterligare. Antalet specialtransporter ökar runt hamnarna och särskilt på riksväg 8. Det uppstår toppar i pendeltrafiken särskilt i investeringsfasen. Stambanans och tvärbanornas betydelse för transporter ökar. Behovet av internationell mobilitet och flygförbindelser ökar när fler internationella företag etablerar sig i området.

Ett snabbt och heltäckande telekommunikationsnät är en absolut förutsättning för digitaliseringen. Målet är att alla invånare, företag och sammanslutningar i landskapet ska ha tillgång till snabba och funktionssäkra internetanslutningar. För att uppnå målen förutsätts i praktiken att det optiska kabelnätet och 5G-nätet utvidgas till hela landskapet. 4G- och 5G-nätens täckning inom kommunernas är ännu inte tillräckligt bra. Det har uppstått områden som saknar täckning när 3G-nätet har avvecklats och 2G-nätet stängs ner 2027.

Exempel på behov av åtgärder:

- Förbindelserna mellan tillväxtcentrum utvecklas (bl.a. riksväg 3 Tammerfors-Vasa, utvecklingskorridoren Vasa-Seinäjoki-Jyväskylä samt stambanan och dess anslutningsförbindelser).
- E8-korridoren (den s.k. kasikäytävä) utvecklas.
- Hamnförbindelserna och samarbetet mellan hamnarna utvecklas.
- Kvarkenförbindelsen utvecklas.
- Flygtrafikens konkurrenskraft stärks.
- Trafiklederna utvecklas i enlighet med åtgärdsprogrammet i Österbottens trafiksystemplan.
- Den digitala infrastrukturen utvecklas så att den hjälper företagen att verka och växa i hela Österbotten.

Vi skapar förutsättningar för hållbara innovationer inom primärproduktionen

Den österbottniska landsbygden är fortfarande livskraftig och dess näringsliv baserar sig på två spjutspetsar: vid sidan av mångsidiga gårdar finns specialiserade mikrokuster. Primärproduktionens andel är klart större i Österbotten än genomsnittet för hela landet. I området förekommer alla produktionsinriktningar inom jordbruket, men mjölkproduktion, pälsfarmning, odling under glas och potatisodling är särskilt viktiga. De senaste åren har det investerats kraftigt i dessa produktionsinriktningar. Största delen av landets pälsfarmer finns i Österbotten och branschen sysselsätter ungefär tusen personer direkt.

Utvecklingen inom jordbruket har de senaste åren, förutom vad gäller odlingskunnandet, varit starkt förknippad med innovationer och teknikutveckling. Satellitbilder, drönare och sensorer har länge använts som hjälpmedel inom jord- och skogsbruket medan energieffektivitet och olika energilösningar skapat förutsättningar för fortsatt växthusproduktion. Med en stark primärnäring och livsmedelsindustri i Österbotten finns direkta synergier och kopplingar mellan det utvecklingsarbete som sker inom den tillverkande industrin kring digitalisering, energi och cirkulär ekonomi.

Österbotten spelar en viktig roll för livsmedelsproduktionen och livsmedelstryggheten i Finland, och denna roll kommer att växa under kommande år

till följd av de goda växtförhållandena, läget på västkusten och klimatförändringens inverkan. För den framtida livsmedelsproduktionen är det mycket viktigt att primärproduktionen är lönsam. Dessutom behövs det åtgärder som begränsar klimatförändringen och som tar sikte på klimatanpassning, eftersom jordbruket är en betydande utsläppskälla i Österbotten och klimatförändringen förändrar växtförhållandena under kommande år. Primärproduktionen utvecklas som en del av bioekonomin med fokus på lösningar som inbegriper cirkulär ekonomi samt på energiproduktion och livsmedelstrygghet.

Skogsbranschen genomgår en förändring. Förändringen skapar nya möjligheter för skogsägarna och tjänsteleverantörerna, men samtidigt kräver den alltmer kunskande. Tack vare den innovativa skogsindustrin utnyttjar vi och förädlar vi betydligt mera energivirke i Österbotten än vad som avverkas. Tack vare förädlingen uppstår exportprodukter, råvaror för nya material samt sidoströmmar som andra industribranscher kan utnyttja (t.ex. koldioxid och vätgas).

Exempel på behov av åtgärder:

- Förädlingsgraden hos jordbruks- och naturprodukter höjs.
- Efterfrågan och tillgången på närproducerad mat och ekologisk mat utökas.
- Livsmedelsexporten främjas.
- Energilösningar för olika produktionsinriktningar inom primärproduktionen utvecklas
- Lösningar som inbegriper bioekonomi och cirkulär ekonomi inom jord- och skogsbruket främjas.
- Produkter, metoder, lösningar och tekniker som minskar utsläppen från jord- och skogsbruket utvecklas.

Nyckelaktörer

Centrala aktörer för att främja av prioriteringen *Ett mångsidigt och förnyande näringsliv* inom temat *Ett företagsamt Österbotten* är, förutom kommuner och näringslivsbolag, statliga myndigheter och företag, även landskapsförbundet, utbildningsaktörer samt organisationer och föreningar.

Bild 4 Nyckelaktörer för prioritering 1

Prioritering 2: Med sikte på framtidens spjutspetsar drivna av smart produktion, datadriven innovation, förnybar energi och cirkulära system

Prioritering 2 utgör grunden för Österbottens strategi för smart specialisering). Syftet är att skapa starka innovationsekosystem som ger den tillverkande industrin förutsättningar att höja sin produktivitet och sitt kunnande samtidigt som nya företag kan etablera sig och växa. Tillverkande industri omfattar exempelvis verkstadsindustri, processindustri och livsmedelsindustri, men även tjänsteproducerande företag samt IKT- och mjukvaruföretag. Strategin lyfter fram fyra spetsområden för att skapa tillväxt genom innovation:

- Automation och avancerade produktionsmetoder
- Data, datadrivet värdeskapande och AI
- Energiteknik och systemlösningar för förnybar energi
- Cirkulära och koldioxidneutrala systemlösningar

Utifrån prioriterade spetsområden är strategin för smart specialisering ett viktigt styrdokument för landskapet vid beviljande av projektfinansiering inom strukturfondsprogrammet Ett förnybart och kompetent Finland 2021–2027. De regionalt valda prioriteringarna har även betydelse vid ansökan om särskilda former av direkt EU-finansiering från till exempel Horisont Europa-programmet.

Utveckling av nya spjutspetsar innebär en strategisk och konkurrenskraftig breddning av den regionala näringslivsstrukturen. Regioner tenderar att diversifieras utifrån relaterade verksamheter eftersom det underlättar kunskapsöverföring, arbetskraftens rörlighet och samarbete. Mot denna bakgrund handlar smart specialisering om att satsa på befintliga styrkor inom näringsliv, forskning och ny teknik som samtidigt kan skapa nya konkurrensfördelar och öka andelen specialiseringar som är unika för Österbotten.

Strategin för smart specialisering formuleras i en kontinuerlig lärandeprocess. Lärandeprocessen bygger både på en återkommande strukturerad dialog mellan företag, forsknings- och utbildningssektor och offentlig sektor och på en utvecklad metod för att identifiera luckor i samarbete i innovationsekosystemet. Syftet med dialogen är att nå en samsyn kring de viktigaste bristerna i innovationssamarbete, nya möjligheter att gemensamt prioritera samt att samordna nödvändiga åtgärder.

Mål 2026–2029

- Vi förbättrar SME-företagens innovations- och konkurrenskraft och stärker de stora globala företagens förutsättningar att verka i regionens ekosystem.
- Vi diversifierar Österbottens ekonomi genom gröna investeringar.
- Vi siktar in regionens industri på nya internationella styrkeområden.

Vi förbättrar SME-företagens innovations- och konkurrenskraft och stärker de stora globala företagens förutsättningar att verka i regionens ekosystem

Österbotten behöver innovationer och förnyelse för att även i framtiden vara en framgångsrik region. Behovet av utveckling drivs på av landskapets höga exportintensitet och globala konkurrens som ställer höga krav på förnyelseförmågan hos både företagen och det omgivande innovationssystemet.

En central utgångspunkt för målsättningen att stärka SME-företagens innovations- och konkurrenskraft är den tillverkande industrins behov av omställning, ny teknik och fördjupad kompetens. Österbotten är Finlands mest industridominerade landskap med teknologi som är i framkant och hög expertis.

Sett till Österbottens näringslivsstruktur är SME-företagens investeringar i och tillämpning av avancerad automation, digitala lösningar och AI inom industriella processer avgörande för en ökad innovations- och konkurrenskraft. Dessa utgör viktiga verktyg också för att hantera bristen på arbetskraft, höja den tillverkande industrins produktivitet och för att möjliggöra utvecklingssatsningar och innovationer inom områden för cirkulär ekonomi och resurseffektivitet.

Inom området för avancerade produktionsmetoder finns behov av fördjupad kompetens och innovationssamarbete kring tillämpning av ny teknik, exempelvis simulering, modellering, digitala tvillingar, maskinsyn och kollaborativa robotar. Behovet av spetskompetens inom automation ökar allt mer. Kunnande kring utvecklingen av system- och helhetslösningar där olika tekniker och system sammankopplas inom industriella processer samt AI-baserad automation är viktiga för vidareutveckling av automationsgraden och nya innovationer.

För att stärka en datadriven utveckling krävs utvecklingssatsningar som ökar företagens och forskningsaktörernas tillgång till giltiga och kvalitativa data. Kompetenshöjningsinsatser riktade till SME-företag kring tillämpning av AI-lösningar och effekter på affärsverksamheten samt ansvarsfull AI-styrning är viktigt. SME-företagens kompetens kring datadrivet värdeskapande och skalbarhet av nya produkter, tjänster och affärsmodeller bör ökas. Utvecklingsinitiativ som etablerar gemensam infrastruktur, samarbete och dataekosystem spelar också en viktig roll för att möjliggöra uppskalning av AI-lösningar.

Innovationer inom förnybar energi och cirkulär ekonomi utgör ytterligare en viktig förutsättning för ökad konkurrenskraft och nya spjutspetsar. I fokus är att stärka företagens utveckling av systemlösningar för förnybar energiproduktion genom att öka kompetensen inom energilagring, flexibilitetslösningar, decentraliserad energiproduktion och smarta elnät. I fokus är även att säkerställa hög beredskap för testning och implementering av ny energiteknik i Österbotten som stärker både en lokal energiomställning och företagens utveckling av nya exportprodukter och -tjänster. I energiomställningen framhävs företagens behov av spetskunnande om framtidens el- och energimarknad.

Ett viktigt utvecklingsområde är digitala lösningar, simuleringsmodeller och tillämpning av AI för optimering och styrning av elnätet, ökad resiliens samt cybersäkerhet. Dessutom kommer digitala lösningar och artificiell intelligens att spela en allt viktigare roll i utvecklingen av nya produkter, tjänster och system som möjliggör optimering och minskade energiförluster. Efterfrågan på denna typ av datadrivna lösningar kommer att öka, och utgör ett möjligt område för diversifiering.

Nya nettoolltekniker, exempelvis grön vätgas, vätgasderivat, CCU och batteriteknik utgör områden för nya spjutspetsar inom regionens FUI-verksamhet där ökat kunnande och utvecklingssatsningar behövs kommande år. Detta gäller även koldioxidfri sjöfart, marinteknik, utveckling av grön och smart hamninfrastruktur och havsbaserad förnybar energiproduktion.

Cirkulär ekonomi och biocirkulärekonomi, vilket innefattar sidoströmmar från primärproduktionen, är betydande utvecklingsområden för att stärka SME-företagens innovations- och konkurrenskraft. Kunnande inom ny teknik, nya produktionsprocesser och framförallt utveckling, testning och pilotförsök som gäller nya material spelar nyckelroller för att möjliggöra innovationer.

Företagens behov av nytt kunnande och tillämpning av ny teknik för en grön och digital omställning förutsätter en högklassig utbildning på alla stadier som vidareutvecklas i ännu närmare samarbete med näringslivet och dess behov. Dessutom behövs proaktiva och flexibla modeller för vidareutbildning av företagens personal för att stärka företagens innovations- och konkurrenskraft.

Grunden för en framgångsrik omställning av innovationssystemet vilar förutom på en stark forsknings- och utvecklingsverksamhet och en kunnig arbetskraft också på nya samarbetsmodeller. Den gröna och digitala omställningen för med sig ett allt större behov av ekosystemstänk eftersom innovationer i högre grad sker på systemnivå och i samarbete mellan företag och olika aktörer i värdekedjan. Samverkan mellan aktörer med olika typer av spetskunskap blir viktigare. Vi behöver därför stärka förutsättningarna för att bygga och facilitera samarbeten och konsortier mellan företag. Att genom gemensamma projektsatsningar skapa närmare FUI-samarbete mellan regionens företag och universitet, högskolor, yrkesutbildning och offentlig sektor blir centralt. En efterfrågan på större projekthelheter med mer kontinuitet accentueras. Österbotten behöver utveckla effektiva modeller för att systematiskt förmedla och få ut nytt kunnande, forsknings- och projektresultat till regionens olika företag.

En forsknings- och utbildningsinfrastruktur som är i framkant inom avancerade produktionsmetoder, datadriven innovation, energiteknik och cirkulära system är av största betydelse. Högskolornas och yrkesutbildningens infrastruktur skapar förutsättningar för innovationssamarbete och kunskapsutbyte mellan företag och forsknings- och utbildningsaktörer. Utvecklingen av forskningsinfrastrukturen och dess förmåga att tillgodose företagen behöver ske i en nära dialog med företagen i olika delar av landskapet och företagen bör vara öppna kring samarbetsbehov.

För att i Österbotten ytterligare stödja utvecklingen och uppskalningen av nya innovationer och lösningar behövs betydande offentliga satsningar på flera regionala demonstrations- och livinglab-miljöer som erbjuder konkreta möjligheter till test, verifiering och pilotförsök. Miljöerna bör utvecklas både i anslutning till läroanstalternas forskningsinfrastruktur och som platsbaserade livinglab-miljöer i olika delar av Österbotten. Miljöerna är centrala för att möjliggöra snabbare utveckling av ny teknik och lösningar samt för att stärka ibruktagande och kommersialisering av forsknings- och utvecklingsarbetet. För Österbottens forsknings- och utbildningsaktörerna utgör tillgången till demonstrations- och livinglab-miljöer även en betydande konkurrensfördel i nationella och internationella samarbeten. Utveckling och upprätthållande av dylika miljöer kräver avsevärd finansiering. Samarbete mellan privata och offentliga aktörer regionalt och

fokus på att attrahera offentliga och kommersiella aktörer utanför Österbotten spelar en central roll.

Exempel på behov av åtgärder:

- Forsknings- och utvecklings- och utbildningssatsningar som främjar innovation och ökad kompetens inom avancerade produktionsmetoder, digitalisering och AI förstärks för att accelerera den tillverkande industrins tillväxt och produktivitet.
- Forsknings- och utvecklings- och utbildningssatsningar som främjar innovation och ökad kompetens inom energiteknik och cirkulär ekonomi förstärks för att accelerera företagens export av utsläppsreducerande produkter, lösningar och tjänster.
- Åtgärder som stärker värdeskapande i innovationsnätverk och skapar bredare nätverk mellan SME-företag, stora företag och forsknings- och utbildningsaktörer regionalt prioriteras.
- Kompetensprognostisering i nära samarbete mellan regionens utbildningsaktörer och företag förstärks och säkerställer vidareutbildning som möter företagens förändrade kompetenskrav.
- Regionala utbildningsmiljöer och innovationsmiljöer för testning, pilotförsök och kommersialisering när det gäller nya tekniker stärks och utvecklas.
- Regionala ekosystem för ökande av företagens investeringar i immateriell tillväxt, där företag, högskolor och offentliga aktörer samverkar.

Vi diversifierar Österbottens ekonomi genom gröna investeringar

Enligt Finlands Näringsliv riktas ca 8,5 % (11/2025) av planerade gröna investeringar till Österbotten (24 mrd € 2025). Investeringar planeras och sker bland annat i batteri-, vätgas- och vindkraftsindustri. Regionala möjligheter för diversifiering utifrån gröna investeringar omfattar även cirkulära system, bioekonomi och lokal energiomställning. Grön energiintensiv industri inom nettonollteknik där Österbotten har en hög konkurrensfördel, i jämförelse med övriga regioner i EU, utgörs bland annat av: 1) vätgasproduktion och vätgasderivat, 2) battericellstillverkning, 3) biobränslen, biokemikalier och -material, 4) tillverkning av bränsleceller och elektrolysortillverkning samt 5) datacenter.

Etablering av grön industri ger upphov till industriella klustereffekter med relaterade industrier och verksamheter i Österbotten. Större industriella klustereffekter ger mer förutsättning för diversifiering och för nya spjutspetsar att formas. Klustereffekter utgörs av vertikala kluster där flera steg i värdekedjan är samlokaliserade, spridningseffekter för kompetens och forsknings- och utvecklingsverksamhet samt nya affärsmöjligheter för cirkulär ekonomi, bioekonomi och industriell symbios.

Åtgärder som främjar företagens integrering i både regionala och globala värdekedjor kring grön industri bör prioriteras. SME-företag och underleverantörsföretag bör uppmärksammas på deras potential att vara en del av nya industriella värdekedjor. Det är viktigt att analysera underleverantörsnätverkens styrkor, möjligheter och luckor i kunnande i förhållande till nya industrietableringar. I en central roll är även facilitering av samarbete och nätverkande mellan företag för att utforska nya affärsmöjligheter kopplat till etableringar och utveckling av ny teknik. Det krävs även en ökad innovationsverksamhet, mer FUI-investeringar och tillgång till extern finansiering i SME-företag för att skapa klustereffekter.

Det finns stor potential för spridningseffekter för kompetens och forsknings- och utvecklingsverksamhet mellan gröna investeringar och befintlig industri i Österbotten som bör tillvaratas. Regionens existerande FUI-verksamhet inom exempelvis hantering och optimering av smarta elnät, hybridlösningar, motorteknik, nya bränslen, frekvensomvandlare och lösningar för energieffektivitet skapar en konkurrenskraftig grund för spridningseffekter. Den snabba tekniska utvecklingen och osäkerheten kring ny teknik förstärker behovet av experimenterande och gemensamt lärande regionalt kring etableringarna. Att främja dylika FUI-relaterade effekter och synergier är avgörande för att nå regionala innovationsfördelar av etableringarna. Ett starkt tematiskt kluster med forskning, utveckling och innovation runt etableringen ökar även sannolikheten att både nya startup-företag och etablerade företag lockas till regionen av de möjligheter som klustret erbjuder.

Mot denna bakgrund är satsningar som främjar innovation, testmiljöer och regionala pilotförsök kopplade till gröna industrietableringar centrala. Det är viktigt att skapa en starkare samverkan mellan regionens investeringar i förnybar energiproduktion

och den regionala FUI-verksamheten och företagens utveckling av nya lösningar för energiomställningen. Etablering av industriområden som utvecklingsplattformar för nya (export)lösningar och regionalt innovationssamarbete bör därför främjas. Möjliga områden för FUI-verksamhet omfattar exempelvis optimering av energilösningar, flexibilitetslösningar, sektorintegration, industriell symbios, havsvindkraft och smart hamninfrastruktur. Detta kräver samarbete från ett forsknings- och utvecklingsperspektiv mellan företag, kommuner, och regionens forsknings- och utbildningsaktörer.

Exempel på behov av åtgärder:

- Samordnade insatser som säkerställer att SME-företag tar plats i nya värdekedjor som uppstår kring industrietableringar verkställs.
- Identifiera åtgärder för hur man på bästa sätt möjliggör att företag, utvecklings- och forskningsaktörer i regionen bidrar till utvecklingen av relevanta industriella ekosystem runt etableringarna.
- Innovationsmiljöer, -samarbete och pilotförsök skapas kring gröna industrietableringar och stödjer den regionala FUI-verksamheten samt företagens utveckling av nya lösningar.
- Relevanta utbildningar som stödjer Österbottens arbete för att öka investeringar i strategisk nettonollteknik identifieras och utvecklas.
- Åtgärder som möjliggör att gröna investeringar fungerar som katalysator för nya startupföretag och etablering av nya företag i regionen prioriteras.

Vi siktar in regionens industri på nya internationella styrkeområden

Med utgångspunkt i de fyra prioriteringarna – avancerad automation, energiteknik, AI och datadriven utveckling samt cirkulär ekonomi – är målet att identifiera nya tillväxtsektorer, rikta strategiska satsningar och bana väg för framtida styrkeområden. Att investera i nya kombinationer av befintliga verksamheter och kunnande är avgörande. Det förändrade geopolitiska läget betonar därtill behovet av innovation som förenar regional konkurrenskraft med säkerhet. EU:s ökade fokus på försvar driver efterfrågan på lösningar med dubbel användning – civila och militära – som även stödjer klimatmålen. Innovationsinsatser som främjar företagens tillväxtmöjligheter inom resiliens, försörjningsberedskap, säkerhet och försvar, kopplat till de prioriterade områdena och regionens spetskompetens är viktiga att

beakta. Regionens forsknings- och utbildningsorganisationer har en viktig roll i att identifiera framtida affärsmöjligheter och sprida kunskap till mikro- och SME-företag, som tillämpar den i samverkan.

För att möjliggöra nya styrkeområden behöver Österbotten bredare innovationsnätverk och finansiering nationellt och på EU-nivå. Vi behöver bygga mera strategiska samarbeten med forskningsmiljöer och -infrastrukturer och företag utanför Österbotten. Det ger tillgång till ny spetskompetens som effektivt kan spridas till regionens företag, kritisk massa för innovationssatsningar och kompletterande samarbetspartners i nya europeiska och globala värdekedjor.

Andelen direktfinansiering från Horisont Europa programmet utgör en begränsad del av SME-företagens FUI-verksamhet. Det behövs medel för regionala satsningar som möjliggör att mer nationell och internationell FUI-finansiering landar i Österbotten. Bland aktörerna i innovationsekosystemet behövs effektivare och mer systematiska åtgärder för att identifiera gemensamma prioriteringar, hitta internationella partnerskap och ansöka om EU-finansiering. Effektiv facilitering av regionalt samarbete mellan stora företag, SME-företag och forsknings-, utvecklings- och utbildningsaktörer är centralt vid utformningen av konkurrenskraftiga projekt som är i linje med företagens behov.

För att utveckla nya spjutspetsar behövs målinriktade satsningar som främjar och ökar andelen startup-, spinoff- och tillväxtföretag i Österbotten. Gemensamma insatser i samarbete med universitet och högskolor, offentliga aktörer och företag krävs för att ytterligare stärka regionens startup-ekosystem. Det omfattar framstående inkubator- och acceleratorverksamhet samt etablering av en effektiv infrastruktur för riskkapitalfinansiering. Spinoff-företagens särskilda behov av accelerationsstöd bör tillgodoses. Även effektivare kommersialiseringsmodeller för forskningsresultat är centralt.

Exempel på behov av åtgärder:

- Åtgärder som säkerställer att regionens tillverkande industri utnyttjar nya möjligheter inom försörjningsberedskap, resiliens och säkerhet.

- Regionens potential för produkter och tjänster med dubbla användningsområden i industrin och i den befintliga infrastrukturen identifieras och utvecklas.
- Åtgärder som möjliggör att Österbottens spetskunnande och prioriteringar stärks genom mer nationellt och internationellt samarbete och direkt EU-finansiering.
- Startup-företag grundas, nätverkas och skalas upp genom regionala inkubator- och acceleratorsmiljöer samt miljöer för pilot- och testverksamhet.
- Stödande verksamhet för spinn-off företag utarbetas och omsätts i praktiken.
- Analys av det regionala startup-landskapet och målinriktade insatser som främjar en experimentell innovationskultur och stärker tillgången till finansiering verkställs.

Nyckelaktörer

Centrala aktörer för att främja prioriteringen *Med sikte på framtidens spjutspetsar drivna av smart produktion, datadriven innovation, förnybar energi och cirkulära system* är företag, forsknings- och utbildningsaktörer, landskapsförbundet, kommuner och näringslivsbolag. Även statliga myndigheter samt nationella och internationella FUI-aktörer har centrala roller i förverkligandet av prioriteringen.

Bild 5 Nyckelaktörer för prioritering 2

Mått och målnivå 2050

- FoU-utgifternas andel är mer än 5 % av BNP.
- Den internationella FUI-finansieringen till Österbotten har åtminstone fördubblats.
- Industriföretagens produktivitetsökning är bland de tre bästa i en jämförelse mellan landskapen.
- Antalet sysselsatta har ökat med minst 20 %.

3.2 Ett gemenskapernas Österbotten

Ett gemenskapernas Österbotten är

- jämställt och likvärdigt
- öppet och engagerat
- tryggt och säkert.

Vilken förändring behövs?

Delaktighet och förhindrande av marginalisering

Individens upplevelse av att hen kan påverka sina livsvillkor och samhällsutvecklingen är en viktig delfaktor i välmåendet. Det finns ett nära samband mellan välmående och delaktighet. Det är viktigt att alla invånare i Österbotten har möjlighet till meningsfulla aktiviteter och delaktighet genom arbete, studier eller andra aktiviteter samt goda möjligheter att påverka utvecklingen av den offentliga servicen och förvaltningen.

Befolkningen i Österbotten mår i genomsnitt bra och är socialt aktiv. I Österbotten lever man längre än genomsnittet, och prevalensen är den tredje lägsta bland landskapen. Andelen som upplever att deras livskvalitet är god är något större än genomsnittet i hela landet, och klart färre känner sig ensamma. Gemensamma aktiviteter skapar nätverk och förtroende, det vill säga socialt kapital, som räknas som en av Österbottens viktigaste styrkor.

Trots att befolkningen i Österbotten i genomsnitt mår bra, finns det skillnader i välmående mellan olika befolkningsgrupper och individer som hotar att växa till följd av till exempel sociala och mentala problem. Alltför många unga, personer med utländsk bakgrund, lågutbildade och partiellt arbetsföra hamnar i samhällets periferi. Under kommande år måste det satsas på att **förebygga ökad marginalisering och ojämlikhet**. Såväl problemen inom den offentliga ekonomin som organisationernas och föreningarnas försämrade verksamhetsförutsättningar medför emellertid utmaningar för det förebyggande arbetet. I denna utmanande situation behövs **nyttänkande och nya sätt att lösa problem tillsammans**.

Även i Finland håller samhället på att bli mera splittrat och det finns inte längre en gemensam värdegrund på samma sätt som förr. Olika synsätt och intressen skapar platsoberoende gemenskaper. Motsatskonstellationer framhävs och algoritmer förstärker polariseringen och misstroendet. I AI-åldern ökar mängden vilseledande information och det blir svårare att identifierat förfalskat material. I ett instabilt världsläge syftar åsiktspåverkan i allt högre grad till att underblåsa förvirring och missämja. Nättrakasserier försvårar samhällsengagemang. Förtroendet för demokratin och den offentliga förvaltningen försämras och attitydklimatet i samhället skärps. Betydelsen av digital kompetens och mediekompetens framhävs.

För att bekämpa utanförskap, marginalisering och polarisering är det viktigt att alla har möjlighet att enkelt delta i aktiviteter som är meningsfulla för en själv samt att påverka sina livsvillkor och samhällsutvecklingen. Ett aktivt förenings- och kulturliv utgör en viktig grund, men **vi behöver också nya verksamhetsmodeller och tillvägagångssätt för att sänka tröskeln för deltagande.** Det förutsätts att den offentliga förvaltningen **utvecklar och inför nya sätt att påverka och delta för invånare och sådana som använder offentlig service.**

Tillgång och tillgänglighet till tjänster

Till följd av den förändrade befolkningsstrukturen utsätts det offentliga servicesystemet för tryck när behovet av social- och hälsovårdstjänster ökar men läget i statens och kommunernas ekonomi försämras. En lösning som föreslås är **utveckling och utnyttjande av hälsoteknologi samt digitalisering av tjänster.** Digitaliseringen av tjänster förbättrar tjänsternas tillgänglighet och effektiviserar verksamheten, men den får ändå inte leda till att en del av befolkningen blir utan den service som de behöver. **Vi behöver användarvänliga digitala tjänster och den digitala kompetensen hos olika befolkningsgrupper behöver utvecklas.** Vi sidan av digitala tjänster måste även **personlig service** fortfarande utvecklas och tillhandahållas.

Motion, kultur och andra hobbyer har en positiv inverkan på invånarnas välmående och hälsa. Organisationer och föreningar har traditionellt spelat en stor roll som tillhandahållare av dessa förebyggande tjänster. Sålunda är det viktigt att **organisationers och föreningars verksamhetsmöjligheter främjas** i olika delar av Österbotten även under kommande år.

Arbetslivsorienterad utbildning och kontinuerligt lärande

Arbete är en av de viktigaste faktorerna som främjar befolkningens välfärd och förhindrar marginalisering. Utgångspunkterna för en god utkomst och kontinuerligt lärande är goda i Österbotten. Sysselsättningsläget i Österbotten har under en längre tid varit ett av de bästa i Finland och befolkningens utbildningsnivå är hög. Utbildningsutbudet är mångsidigt. Arbetslivet förändras dock snabbt. En av de största utmaningarna är att utveckla sådant kunnande som de nya tillvägagångssätten och arbetsuppgifterna samt den nya tekniken kräver. Behovet av lärande berör alla branscher och yrken, när ny teknik medför nya krav på kunnandet. Vi går från den traditionella modellen med examen först och arbete sedan mot modeller med kontinuerligt lärande. **När arbetslivet förändras måste Österbotten se till att utbildningsutbudet är mångsidigt och arbetslivsorienterat. Nya modeller för kontinuerligt lärande måste utvecklas och utnyttjas effektivt så att alla som vill har möjlighet till kompetensutveckling.**

Ett mångfaldigt samhälle

I ett mångfaldigt samhälle ser vi och erkänner vi att människor är olika och att mångfald är en rikedom. Alla bemöts jämlikt och rättvist och ingen marginaliseras. I en tolerant atmosfär där mångfald uppskattas mår alla bra och känner sig trygga.

I Österbotten har det under en längre tid rått brist på kompetent arbetskraft. Centrala delfaktorer för att lösa bristen på kompetent arbetskraft är förutom att locka inhemsk arbetskraft även arbets- och utbildningsrelaterad invandring samt ännu effektivare utnyttjande av områdets arbetskraftsreserv. **Främjande av arbetslivets mångfald spelar en nyckelroll för att flera personer med utländsk bakgrund, äldre eller personer med anpassad arbetsförmåga ska komma ut i arbetslivet.**

Befolkningsökningen i Österbotten baserar sig helt och hållet på att antalet personer med utländsk bakgrund ökar. Den arbetsrelaterade invandringen är livsviktig för företagen i hela landskapet. På den österbottniska arbetsmarknaden arbetar redan nu över 7 000 personer med utländsk bakgrund, det vill säga ungefär 9 procent av de sysselsatta. För att befolkningen med utländsk bakgrund ska må bra och med tanke på regionekonomin är det viktigt att **vi identifierar och undanröjer faktorer**

som fördröjer och försvårar integrationen och övergången till arbetslivet. Det är bra att uppmuntra invandrarna att aktivt delta i samhället och stödja människor på ett helhetsbetonat sätt i vardagens frågor. Vi måste också stärka samhällets och samhällsmedlemmarnas förmåga att respektera människor med olika kulturbakgrund och att skapa en icke-diskriminerande atmosfär.

Samhällelig resiliens

Förändringarna i verksamhets- och säkerhetsmiljön är fortlöpande och delvis snabba, komplexa och svåra att förutspå. En instabil säkerhetsmiljö ökar de risker och hot som riktas mot samhället ytterligare liksom möjligheten för störningar och kriser av olika art och omfattning. Motståndskraften mot kriser, det vill säga resiliens, alltså förmåga att tåla, återhämta sig, lära sig och förnya sig framstår som en kritisk förmåga när man förbereder sig för och svarar på störningsfaktorer och kriser. Samhällets övergripande resiliens betyder dess förmåga att bevara sin handlingsförmåga och att utvecklas, trots att det utsätts för kriser och störningsfaktorer.

Trygghetskänsla, förtroende för samhället och dess institutioner, tillit till andra människor samt delaktighet och upplevd rättvisa lägger grunden för samhällets förmåga att stå emot kriser och för mental resiliens. Även hög utbildning samt säkerhetskompetens stärker befolkningens motståndskraft mot kriser. Den privata sektorn står för en allt viktigare del av den övergripande resiliensen, inte bara ur ekonomisk synvinkel utan också som en del av den kritiska infrastrukturen. Under kriser framhävs också vikten av rättidig och högklassig kunskap som grund för beslutsfattandet, inom kommunikation samt för att förhindra desinformation. En fungerande försörjningsberedskap bidrar på ett centralt sätt till resiliens. **För att stärka den samhälleliga resiliensen krävs ännu tätare samarbete mellan myndigheter, företag och aktörer på lokal nivå.**

Målbild 2050

Vi skapar livskraft ur mångfald, tillit och öppen gemenskap.

- **Välbärgade och kunniga invånare** – Alla invånare har möjligheter till en bra utkomst och kontinuerlig kompetensutveckling.

- **Smidiga tjänster** – De vardagliga tjänsterna är lättillgängliga för alla invånare som närservice, distansservice eller mobiltjänster.
- **Ett meningsfullt liv** – Invånarna känner att deras liv är meningsfullt och att de är delaktiga i sina gemenskaper och i samhället.
- **Tillit som resurs** – Invånarna litar på sig själva, på varandra och på samhället.
- **Alla gör gärna saker tillsammans** – CIVILSAMHÄLLSVERKSAMHET och andra frivilliga aktiviteter blomstrar och lockar nya aktörer.
- **Stolt över mångfalden** – Människor från andra länder och regioner känner sig välkomna i Österbotten och integreras snabbt.
- **Stark motståndskraft mot kriser** – Vi har en stark förmåga och beredskap att hantera förändrade förhållanden, störningar och kriser.

Prioriteringar och mål 2026–2029

Under beredningen av landskapsstrategin valde vi tillsammans med landskapets aktörer prioriteringar för utvecklingsarbetet åren 2026–2029.

Prioriteringar 2026–2029:

- Mångfaldigt samhälle
- Meningsfull och trygg vardag

Prioritering 3. Mångfaldigt samhälle

Mål 2026–2029:

- Vi förbättrar sysselsättningen för ungdomar, äldre, personer med utländsk bakgrund och personer med anpassad arbetsförmåga.
- Vi skapar förutsättningar för tvåvägsintegration.
- Vi förebygger digital utslagning.

Vi förbättrar sysselsättningen för ungdomar, äldre, personer med utländsk bakgrund och personer med anpassad arbetsförmåga

Trots att sysselsättningsgraden i Österbotten är hög, finns det fortfarande utrymme att höja sysselsättningsgraden bland till exempel unga, äldre, personer med utländsk bakgrund och personer med anpassad arbetsförmåga. Genom att främja arbetsmarknadens mångfald kan vi lindra bristen på arbetskraft med hjälp av den

befintliga arbetskraftsreserven. För att främja målet behövs nära samarbete mellan aktörer inom den offentliga och den privata sektorn samt tredje sektorn.

Exempel på behov av åtgärder:

- Den rehabiliterande arbetsverksamheten utvecklas.
- Verksamhetsmodeller för kontinuerligt lärande utvecklas och utnyttjas.
- Handledningen för unga och deras möjligheter att bekanta sig med arbetslivet utvecklas, även med beaktande av för könet atypiska branscher.
- Mentorprogram utvecklas för unga och invandrare.
- Invandrades språkinlärning stöds.
- Kartläggningen av invandrades kompetens effektiveras och resultaten utnyttjas för att styra dem till utbildning och arbetsliv.
- Attityder, tillvägagångssätt och rekryteringspraxis som stödjer arbetslivets mångfald främjas.
- Arbetsgivarnas beredskap att anställa personer med utländsk bakgrund främjar till exempel genom att dela goda exempel, stödja rekrytering och förbättra språkkunskaperna.

Vi skapar förutsättningar för tvåvägsintegration

Tvåvägsintegration betyder att integrationsprocesser gäller inte bara invandraren utan också det mottagande samhället. Bägge parterna har en roll och ett ansvar för integrationen. För invandraren betyder integration till exempel att lära sig språk, samhällets spelregler och kulturen samt att hitta sin plats i arbetslivet eller inom utbildning. Det mottagande samhällets roll är till exempel att identifiera och värdesätta nya infallsvinklar som invandrare bidrar med, erbjuda lika möjligheter för alla och minska diskrimineringen.

Exempel på behov av åtgärder:

- Det skapas mötesarenor och ordnas möjligheter för olika befolkningsgrupper att mötas.
- Kamratverksamhet utvecklas på arbetsplatser, i läroanstalter och inom fritidsaktiviteter.
- Invandrarkvinnors språkstudier och delaktighet i samhället främjas.
- Invandrarnas möjligheter att delta och påverka främjas.

Vi förebygger digital utslagning

Digitaliseringen framskrider och olika tjänster flyttas till nätet i snabb takt. I bästa fall förbättrar digitaliseringen tjänsternas tillgänglighet, eftersom det är möjligt att använda digitala tjänster oberoende av tid och plats. Alla har ändå av en eller annan orsak inte tillgång till internet och vill inte eller kan inte använda e-tjänster. Då finns det risk för digital utslagning.

Exempel på behov av åtgärder:

- Serviceutbudet vid den offentliga förvaltningens gemensamma Finlandsdiskar och de kompletterande kundtjänstställena främjas.
- Det digitala stödet och olika målgruppers färdigheter att anlita digitala tjänster och AI utvecklas.
- E-tjänsterna görs lättare att använda och tillgängligare.
- Lättillgängliga alternativ till självständig användning av digitala tjänster utvecklas.
- Mötesplatser med låg tröskel utvecklas som alternativ till digitala tjänster.

Prioritering 4. Meningsfull och trygg vardag

Mål 2026–2029:

- Vi skapar förutsättningar för förnyelse av civilsamhällsverksamheten.
- Vi förbättrar tillgången och tillgängligheten till kultur-, idrotts- och naturtjänster.
- Vi förbättrar invånarnas möjligheter att delta och påverka.
- Vi stärker den mentala resiliensen.

Vi skapar förutsättningar för förnyelse av civilsamhällsverksamheten

I Österbotten finns ett aktivt föreningsliv, men organisationernas och föreningarnas verksamhetsmiljö genomgår en omvälvning, som på många sätt försämrar deras verksamhetsförutsättningar. Många föreningar har brist på arbetstagare och antalet volontärer minskar. Engagemanget i föreningsverksamhet falnar eftersom föreningarnas verksamhetssätt och administration kan upplevas som alltför byråkratiskt och betungande. Minskad finansiering försvårar verksamheten när man inte kan anställa arbetstagare eller förverkliga idéer och långsiktigt arbete blir

omöjligt när verksamheten i alltför hög grad baserar sig på fragmentiserad projektfinansiering.

Civilsamhällsverksamhet spelar en viktig roll för att främja välmående, tillit, säkerhet och trygghet och därmed också för att bygga upp områdets livskraft och förmåga att hålla kvar invånare. Civilsamhällsverksamheten bör ses som en strategisk resurs för regionutveckling, delaktighet och demokrati, inte endast som en arena för fritidssysselsättning. Att utveckla och främja civilsamhällsverksamheten är en viktig dimension av främjandet av landskapets livskraft.

Exempel på behov av åtgärder:

- Nya samarbetsmodeller för organisationer och föreningar, den offentliga sektorn och företag utvecklas.
- Befintliga samarbetsstrukturer och -former utvecklas ytterligare och utnyttjas ännu effektivare.
- Rådgivningstjänster för organisationer och föreningar utvecklas, bland annat i anslutning till ansökan om finansiering.
- Det skapas nya verksamhetsmodeller för att stödja fri civilsamhällsverksamhet (den s.k. fjärde sektorn).
- Det skapas levande mötesarenor, som är genuint öppna för alla intresserade och där alla känner sig välkomna.

Vi förbättrar tillgången och tillgängligheten till kultur-, idrotts- och naturtjänster

Kultur-, motions- och naturtjänster spelar en viktig roll för att bygga upp befolkningens mentala välmående, som rekreationskälla samt för att förbättra landskapets attraktionskraft och förmåga att hålla kvar invånare. Det är viktigt att alla har tillgång till lättillgängliga tjänster.

Exempel på behov av åtgärder:

- Samarbetet mellan tillhandahållarna av kultur-, motions- och naturtjänster utökas så att tjänsterna blir en del av skolelevernas vardag både under och efter skoldagen.
- Mobila kulturtjänster utvecklas.

- Det skapas verksamhetsmodeller för att utöka utbudet av kultur-, motions- och naturtjänster i avsides områden samt för de målgrupper för vilka dessa tjänster inte är lättillgängliga.
- Naturtjänsternas tillgänglighet utvecklas.
- Beaktandet av jämställdhets-, jämlikhets- och mångfaldsaspekter i fritidsverksamhet främjas.
- Åtgärder i enlighet med Kulturprogram Österbotten 2026–2030 vidtas.

Vi förbättrar invånarnas möjligheter att delta och påverka

För att stärka demokratins legitimitet och tilliten samt trygga den offentliga servicens kvalitet behöver vi nya metoder för påverkan och deltagande och samt utnyttja de nuvarande delaktighetsstrukturerna mer systematiskt. Vi måste kunna skapa nya och konstruktiva modeller för deltagande och växelverkan. Det är viktigt att invånarna kan påverka beslutsfattandet och att beslutsfattandet är transparent. Människorna måste med låg tröskeln kunna påverka saker som är viktiga för dem.

Exempel på behov av åtgärder:

- Nya metoder för deltagande och påverkan utvecklas för att samla in åsikter från invånare och kunder som använder offentlig service.
- Befintliga strukturer och former för delaktighet vidareutvecklas och utnyttjas ännu effektivare.
- Demokratifostran främjas och verksamhetsmodeller utvecklas för att förbättra möjligheterna att delta och påverka för barn och unga i alla åldrar.

Vi stärker den mentala resiliensen

Med mental resiliens avses individers, gemenskapers och samhällets förmåga att utstå belastningen i krissituationer och klara av konsekvenserna. Grunden för mental resiliens läggs under normala förhållanden. Det väsentliga är att invånarna litar på sig själva, på varandra och på samhället.

Lokal gemensam civilsamhällsverksamhet lägger grunden för övergripande säkerhet och resiliens. När vi gör saker tillsammans bygger vi upp tillit och beredskap att agera tillsammans vid störningar. Den lokala civilsamhällsverksamhetens roll har dock inte alltid beaktats tillräckligt i myndigheternas beredskapsarbete och den

kunskap och lokalkännedom som finns inom den utnyttjas inte nödvändigtvis effektivt.

Exempel på behov av åtgärder:

- Samarbetet och kommunikationen mellan myndigheterna och lokala civilsamhällesaktörer i anslutning till beredskap utvecklas.
- Det utarbetas lokala beredskapsplaner, som kompletterar och preciserar kommunernas lagstadgade planer.
- Kritisk medieläskunnighet och digital kompetens främjas med beaktande av olika befolknings- och åldersgruppers behov.
- Särskilt ungas frivilliga aktörskap och möjligheter att påverka sina egna gemenskaper och deras framtid stärks.
- Viljan att göra saker tillsammans och talkoandan stärks på lokal nivå.

Nyckelaktörer

Nyckelaktörer för att främja temat *Ett gemenskapernas Österbotten* är förutom kommunerna, välfärdsområdet samt organisationer och föreningar även landskapsförbundet, sysselsättningsområdena, statliga myndigheter, läroanstalter och företag.

Bild 6 Nyckelaktörer för temat *Ett gemenskapernas Österbotten*

Mått och målnivå 2050

- Sysselsättningsgraden är minst 84 %.
- Minst 50 % av de unga vuxna har en högskoleexamen.
- Andelen som upplever sig ha en bra livskvalitet ökar och hör till de tre bästa i en jämförelse mellan landskapen.
- Andelen som upplever det dagliga livet som otryggt minskar och hör till de tre bästa i en jämförelse mellan landskapen.

3.3 Ett miljöansvarstagande Österbotten

Ett miljöansvarstagande Österbotten är

- klimatsmart
- mångfaldigt
- proaktivt.

Vilken förändring behövs?

Begränsa klimatförändringen

Med klimatförändring avses den globala uppvärmning som beror på att mängden växthusgaser som människan producerar ökar kraftigt i atmosfären. Det internationella samfundet strävar efter att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader, vilket kräver att växthusgasutsläppen snabbt börjar minska globalt. Finlands mål är att vara koldioxidneutralt 2035 och koldioxidnegativt snart därefter. Utsläppsminskningsmålet är 60 procent senast 2030 och 80 procent senast 2040 jämfört med nivån 1990. När det gäller markanvändningen är målet att aktivt stärka kolsänkorna, trots att markanvändningen under de senaste åren har blivit en betydande utsläppskälla.

Enligt Finlands miljöcentrals Hinku-beräkning har växthusgasutsläppen i Österbotten minskat med 38 % under åren 2005–2023, det vill säga ungefär i samma takt som i genomsnitt i de finländska kommunerna. De största utsläppen härrör från jordbruket (28,9 %), vägtrafiken (24,4 %) och uppvärmningen (20,9). Jordbrukets andel av utsläppen har ökat under årens lopp, eftersom man har lyckats minska jordbrukets utsläppen endast i ringa mån. De största utsläppsminskningarna har åstadkommit inom den spårbundna trafiken (-81,1 %), oljeuppvärmningen (-70,8 %) och industrin (-64,3 %). **För att nå koldioxidneutralitetsmålet krävs omfattande ytterligare åtgärder inom såväl fördelningssektorn som markanvändningssektorn.**

Anpassning till klimatförändringen

Finlands klimat har redan blivit två grader varmare jämfört med den förindustriella perioden, och förändringen kommer att fortsätta och accelerera. För Österbottens

del förutspås medeltemperaturen stiga med 1,8–3 grader före 2050. I praktiken betyder detta att extrema väderfenomen blir vanligare. Till följd av ökade nederbördsmängder och kraftigare störtregn ökar i synnerhet risken för dagvattenöversvämningar. Kraftigare stormar kan orsaka omfattande skador på byggnader och trädbestånd. Varmare perioder blir vanligare och vintrarna kortare. Till följd av allt detta förändras ekosystemen på ett sätt som är svårt att förutspå. Vattens status hotas att försämrats ytterligare. Trots att uppvärmningen förlänger vegetationsperioden, utgör extrema väderfenomen en betydande risk för primärproduktionen. Exempelvis risken för skördevariationer och skogsskador ökar till följd av stormar och skadegörare.

När klimatet förändras behövs aktiva anpassningsåtgärder och samarbete inom olika samhällssektorer för att de ekologiska, ekonomiska och sociala kostnaderna till följd av klimatförändringen ska kunna minimeras. Anpassning betyder i praktiken minskad exponering, minskad sårbarhet och ökad anpassningsförmåga.

Energiomställning och grön omställning

Energiomställningen erbjuder redskap och lösningar för att genomföra den gröna omställningen i och med att fossila bränslen ersätts med utsläppsfria energiformer. Med energiomställning avses en grundläggande förändring av energiproduktions- och förbrukningssystemen och innebär bland annat utnyttjande av smart elteknik, energilagring och förnybar energi. Samtidigt ökar efterfrågan på el betydligt som en följd av elektrifieringen inom industrin, uppvärmningen och trafiken. Utbyggnaden av ett rent energisystem förbättrar regionens energisjälvförsörjning, och är således också en försörjningsberedskapsfråga.

Dessutom pågår en mera omfattande grön omställning, som förutom utsläppsminskningar och förbättrad energieffektivitet också innebär till exempel att den cirkulära ekonomin stärks och den biologiska mångfalden tryggas.

Energiproduktionen i Österbotten har under de senaste åren i allt större utsträckning övergått till att använda förnybara och lokala energikällor. Vindkraftsvolymen har ökat i rask takt. År 2023 var vindkraftens andel av elproduktionen i Österbotten 63,6 %, vilket mätt i gigawattimmar är näst högst bland landskapen (2358 GWh). Utbyggnaden av vindkraft har ökat avsevärt och i

synnerhet den havsbaserade vindkraftens betydelse ökar på lång sikt. Förutom vindkraft planeras i Österbotten en betydande mängd olika investeringar i den rena omställningen, bland annat batteriindustri och vätgasindustri.

Med tanke på regionekonomin är investeringar i den rena omställningen av största vikt. Investeringarna har emellertid också negativa ekologiska konsekvenser på grund av bland annat fragmentiseringen av sammanhängande skogsområden och avbrotten i ekologiska förbindelser. **Det är viktigt att säkerställa att investeringar i den gröna omställningen genomförs på ett sätt som minimerar miljökonsekvenserna.**

Biologisk mångfald och vattnens status

Biologisk mångfald betyder en brokighet av arter och organismsamhällen på jorden samt ärftlig variation inom arterna. Mångfald är på sätt och vis naturens motståndskraft. Den hjälper naturen att anpassa sig till föränderliga förhållanden, såsom klimatförändring och sjukdomar. Utarmning av naturen försämrar naturens förmåga att producera ekosystemtjänster som är livsviktiga för alla. När arter och livsmiljöer försvinner, försämras koldioxidbindningen och ekosystemens återhämningsförmåga, vilket ökar konsekvenserna av klimatförändringen och ger upphov till en negativ spiral mellan utarmning av naturen och klimatförändringen.

I Finland är var nionde organismart hotad och av de knappt 400 naturtyperna har ungefär hälften bedömts vara hotade. Finlands mål är att stoppa utarmningen av naturen före 2030.

Trots mål och åtgärder är statusen hos en betydande del av landskapets ytvatten fortfarande måttlig, otillfredsställande eller dålig. I Österbotten finns det mycket så kallade sura sulfatjordar, ur vilka surhet och metaller urlakas i vattendragen och orsakar omfattande skador. Många älvar och deras deltaområden är skadade, vilket syns till exempel inom fiskerinäringen.

Den biologiska mångfalden och vattnen i Österbotten är utsatta för stora risker. Många kustbiotoper i skärgården har klassificerats som hotade. Den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion hotas särskilt när livsmiljöer försvinner och fragmentiseras, vattendrag eutrofieras och klimatet snabbt förändras. Exempelvis muddringar och dikningar försämrar dessutom kustnaturens mångfald och naturens

ekosystemtjänster. Främmande arter och allt varmare vatten påverkar fiskerinäringen, till exempel fångstmängder, fiskarter och kvaliteten på fisk. **Det krävs fortfarande avsevärda ytterligare åtgärder för att stoppa utarmningen av naturen och förbättra vattnens status.**

Målbild 2050

Österbotten är en klimatsmart region som gynnar biologisk mångfald.

- **En koldioxidnegativ region** – Kolsänkornas förmåga att binda koldioxid är större än utsläppen.
- **Ren energi** – Energisystemet bygger på förnybar energi samt decentraliserade och smarta energilösningar.
- **Ett resilient energisystem** – Man har förberett sig på försörjningsberedskapsrisker i anslutning till energiomställningen med mångsidiga energikällor och bränslen, pålitlig och decentraliserad energiproduktion samt funktionssäkra överförings- och distributionssystem.
- **Energieffektivitet och cirkulär ekonomi som utgångspunkt** – Alla samhällssektorer arbetar på ett energieffektivt sätt och enligt principerna för cirkulär ekonomi.
- **En hållbar region- och samhällsekonomi** – Regionstrukturen är mångsidig och samhällsstrukturen är hållbart enhetlig.
- **Hållbar mobilitet** – Region- och samhällsstrukturen skapar förutsättningar för en hållbar mobilitet.
- **En sund livsmiljö** – Naturen är mångfaldig och välmående, grönområdesstrukturen är sammanhängande och vattnen rena.
- **Proaktiv anpassning till klimatförändringen** – Vi är förberedda på klimatrisker och vi har hittat innovativa lösningar för att anpassa oss till klimatförändringen.

Prioriteringar och mål 2026–2029

Under beredningen av landskapsstrategin valde vi tillsammans med landskapets aktörer prioriteringar för utvecklingsarbetet åren 2026–2029.

Prioriteringar 2026–2029:

- Proaktivt och inkluderande förhållningssätt till den gröna omställningen
- Hållbar livsmiljö och välmående natur

Prioritering 5. Proaktivt och inkluderande förhållningssätt till den gröna omställningen

Mål 2026–2029

- Vi bygger en rättvis grön omställning.
- Vi förutser och minskar klimatrisker och deras påverkan.

Vi bygger en rättvis grön omställning

Produktionen av förnybar energi, särskilt vindkraft, har ökat snabbt i Österbotten de senaste åren. För att uppnå koldioxidnegativitet förutsätts dock ytterligare satsningar på bland annat utsläppsfria energiformer, energilagring samt energieffektiva lösningar. Den gröna omställningen måste genomföras på ett hållbart sätt så att till exempel den biologiska mångfalden och vattnens status inte försämras.

Inför den gröna omställningen har allt större uppmärksamhet fästs vid en rättvis övergång. Detta betyder att omställningen genomförs på ett socialt och ekonomiskt rättvist sätt så att förändringskostnaderna och förändringsnyttan fördelas så jämnt som möjligt. Särskilt uppmärksamhet måste ägnas åt de områden och branscher som lider av förändringen. Delaktighet är ett viktigt element i helheten. Det är viktigt att invånare och sammanslutningar kan påverka planeringen och beslutsfattandet i ett så tidigt skede som möjligt.

Exempel på behov av åtgärder:

- Produktion samt överföring, lagring och lokal användning av förnybar energi främjas.
- Energieffektiviteten inom olika samhällssektorer utvecklas.
- Lösningar som minskar de negativa konsekvenserna för livs- och naturmiljön av produktion, överföring och lagring av energi utvecklas.

- Konflikten mellan projekt för grön omställning och skydd av den biologiska mångfalden minskas genom god planering och konsekvensbedömning.
- Delaktigheten, kunskapen och förståelsen i anslutning till den gröna omställningen utökas, och det utvecklas inkluderande verksamhetsmodeller för att främja den gröna omställningens sociala acceptans.

Vi förutser och minskar klimatrisker och deras påverkan

Klimatförändringen fortsätter trots utsläppsminskningar. Klimatet blir varmare, och till följd av detta blir till exempel vintrarna mildare, regnen ökar och varma perioder blir vanligare. Förändringarna ökar riskerna för naturmiljön, näringarna och människorna i Österbotten. Genom systematiskt anpassningsarbete kan dock klimatförändringens konsekvenser förutses och riskerna minskas.

Exempel på behov av åtgärder:

- Det upprätthålls en regional lägesbild över klimatrisker, sårbarheter och exponeringsfaktorer.
- Klimatrisker och deras konsekvenser beaktas i planeringen av områdesanvändningen och i planläggningen.
- Risker som hänför sig till vattenhushållningen förutses och bekämpas när det gäller såväl översvämningar som torka.
- Nya lösningar för anpassning till klimatriskerna utvecklas och befintliga lösningar utnyttjas.

Prioritering 6. Hållbar livsmiljö och välmående natur

Mål 2026–2029

- Vi skapar förutsättningar för en hållbar region- och samhällsstruktur och för ett hållbart trafiksystem.
- Vi använder naturresurser på ett hållbart sätt.
- Vi engagerar olika aktörer i åtgärder som främjar biologisk mångfald och vattnens goda status.

Vi skapar förutsättningar för en hållbar region- och samhällsstruktur och för ett hållbart trafiksystem.

I utvecklingen av region- och samhällsstrukturen eftersträvar vi hållbart enhetligare stads-, kommun- och byacentrum, mer sammanhängande grönområden och mindre växthusgasutsläpp från trafiken. Målet är att den byggda miljö ska möjliggöra hållbar mobilitet. Detta förutsätter att områdesanvändningen och trafikplaneringen samordnas. För att minska växthusgasutsläppen från trafiksystemet är det väsentligt att främja kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik samt smart trafik.

Exempel på behov av åtgärder:

- Värdefulla naturområden och ekologiska förbindelser beaktas och det skapas sammanhängande och tillgängliga rekreatiomsområden i planeringen av områdesanvändningen.
- Nya modeller utvecklas för att förbättra kollektivtrafiken.
- Program för att främja gång- och cykeltrafik utarbetas.
- Det skapas förutsättningar för att ta i bruk smarta trafiktjänster.
- Det utvecklas nya lösningar för att producera och dela rena trafikdrivkrafter.

Vi använder naturresurser på ett hållbart sätt

I Österbotten strävar vi efter att använda naturresurser effektivt på ett sätt som minimerar miljökonsekvenserna. Målet är att naturen förnyas, den biologiska mångfalden bevaras och icke-förnybara naturresurser används sparsamt så att kommande generationers behov beaktas. En hållbar användning av naturresurserna är också en del av den övergripande säkerheten, till exempel med avseende på tryggad vatten- och energiförsörjning.

Exempel på behov av åtgärder:

- Metoder för att minska utsläppen från jord- och skogsbruket och för att stärka kolsänkorna utvecklas och utnyttjas.
- Samarbetet i anslutning till hållbar skötsel av naturresurserna utvecklas.
- Informationen och attitydpåverkan i anslutning till återvinning utökas.
- En verksamhetsmodell för att inrätta områden för cirkulär ekonomi i anslutning till jord- och stenmaterial utvecklas, även med beaktande av försörjningsberedskapen.

Vi engagerar olika aktörer i åtgärder som främjar biologisk mångfald och vattnens goda status

Målet för LUMO-programmet, som främjar regional biologisk mångfald, är att stoppa förlusten av biologisk mångfald och vända utvecklingen i en naturpositiv riktning. För att stoppa förlusten av biologisk mångfald förutsätts att den biologiska mångfalden och de risker som hänför sig till den beaktas i verksamhet som förändrar naturen och i användningen av naturresurser. Vi tar hänsyn till naturens särdrag i planläggningen och annan planering av områdesanvändningen, och vi skyddar värdefulla naturtyper och hotade arter.

För att förbättra vattendragens och kustvattnens status krävs förebyggande åtgärder, restaureringsåtgärder och samarbete mellan olika aktörer. Målet är att minska belastningen på vattendragen från jord- och skogsbruket samt samhällena, och säkerställa att vi fortsättningsvis har bra grundvatten.

Exempel på behov av åtgärder:

- Den biologiska mångfalden beaktas i planeringen av områdesanvändningen.
- Värdefulla livsmiljöer vars naturliga tillstånd försämrats restaureras.
- Miljö- och klimathållbar skötsel av ekonomiskogar utvecklas.
- Bekämpningen av invasiva arter effektiviseras med hjälp av övergripande planering, effektiv resursallokering och proaktiv bekämpning.
- Utbildningen och informationen för markägare och andra aktörer utökas.
- Nya lösningar utvecklas för att minska belastningen på vattendrag från sura sulfatjordar.

- Grundvattnets goda status upprätthålls genom att utarbetandet av skyddsplaner främjas.

Nyckelaktörer

Nyckelaktörer för att främja helheten *Ett miljöansvarstagande Österbotten* är vid sidan av kommunerna och statliga myndigheter även landskapsförbundet, läroanstalter samt organisationer och föreningar.

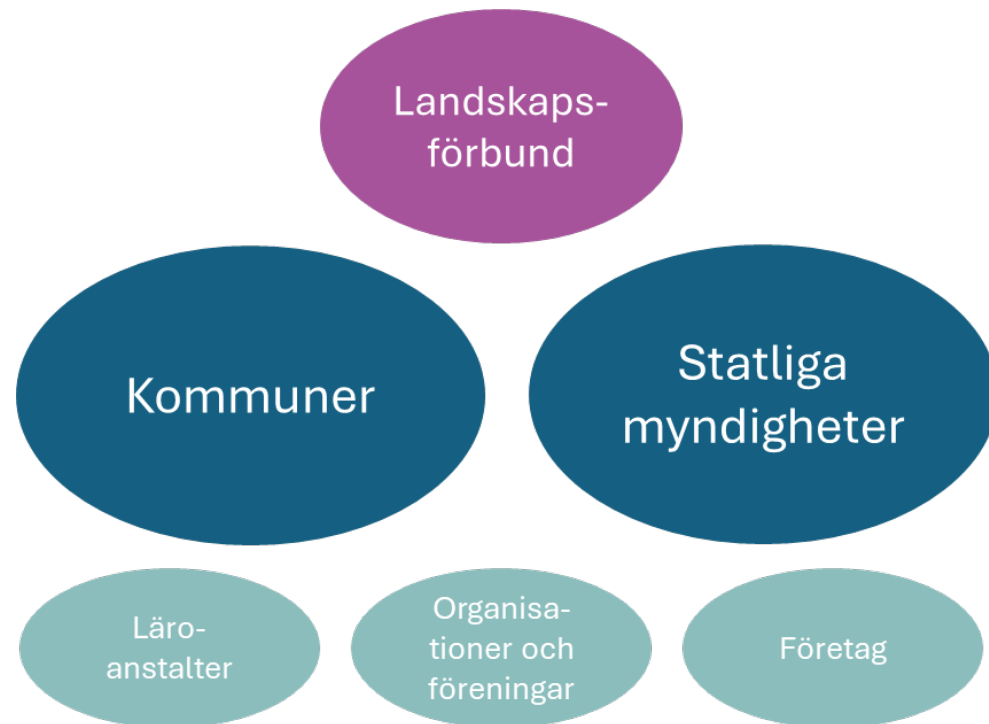

Bild 7 Nyckelaktörer för temat *Ett miljöansvarstagande Österbotten*

Mått och målnivå 2050

- Österbotten som region är koldioxidnegativ.
- Energin produceras på ett utsläppsfritt sätt.
- Utarmningen av naturen har stoppats.
- Vattnen har god status.

4 Genomförande och uppföljning av landskapsstrategin

Genomförandet av landskapsstrategin ligger inte i händerna på någon enskild aktör, eftersom vi bygger Österbottens framtid tillsammans. Framgång för landskapet förutsätter intensivt och slagkraftigt samarbete samt omfattande nätverk.

4.1 Samarbete inom landskapet

Landskapsstrategin genomförs i Österbotten av bland annat följande aktörer:

- Österbottens förbund
- Kommunerna och sysselsättningsområdena i Österbotten
- Österbottens välfärdsområde och andra social- och hälsovårdsaktörer
- Organisationer inom statsförvaltningen
- Näringslivsbolag, handelskammaren och övriga utvecklingsorganisationer
- Högskolor och läroanstalter
- Företag
- Organisationer, föreningar och Leader-aktionsgrupper

Dessa aktörer bildar ett intensivt samarbetsnätverk, där vi preciserar landskapsstrategins mål och prioriterar, planerar och vidtar åtgärder i en fortgående process. Vi följer upp verkställandet av landskapsstrategin i tematiska uppföljningsgrupper, där de centrala organisationerna för verkställandet av landskapsstrategin är representerade. I landskapets samarbetsgrupp (MYR) samordnar vi genomförandet av planer och avtal samt nationella och av Europeiska unionen delfinansierade program som påverkar utvecklingen i landskapet.

Syftet med landskapets intressebevakning är att stärka Österbottens konkurrenskraft. Vi strävar efter detta bland annat genom att påverka statliga beslut som gäller landskapet. De viktigaste målgrupperna för intressebevakningen är Finlands riksdag, regering, ministerierna samt olika intressenter och näringslivet. Intressebevakningen förutsätter långsiktigt och omfattande samarbete och arbetsfördelning mellan olika aktörer i landskapet.

4.2 Samarbete mellan landskapen och nationellt samarbete

Vi främjar landskapsstrategins mål och landskapets intressen också inom olika nätverk mellan landskapen och nationella nätverk. Viktiga nätverk vid utvecklande av landsbygden och skärgården är bland annat skärgårdsdelegationen, landsbygdspolitiska rådet samt Södra Österbottens, Mellersta Österbottens och Österbottens samarbetsgrupp för fiskerinäringen. Vi arbetar för att främja transportsystemet i bland annat gruppen för huvudbanan samt RV8- och RV3-grupperna. Samarbetet mellan de tre österbottniska landskapen har en särställning, och genom det främjar vi betydande utvecklings- och intressebevakningsfrågor som berör hela området. Också samarbetet mellan stadsregionerna spelar en viktig roll till exempel mellan Jakobstad och Karleby samt mellan Vasa och Seinäjoki.

4.3 Internationellt samarbete

I Österbotten bygger vi upp starka internationella nätverk för intressebevakning, utvecklingsverksamhet, utbildning och forskning, transporter och logistik, med mera. Med våra närmaste grannregioner arbetar vi för tätare vardagliga kontakter som gör våra regioner större tillsammans. Samarbetsrelationer upprätthålls till övriga regioner i de nordiska länderna och Östersjöområdet samt till medlemsstaterna och organen i Europeiska unionen. De internationella nätverken utvidgas kontinuerligt.

Viktiga internationella forum för Österbottens förbund erbjuds av till exempel Samarbetsorganisationen för Europas perifera kustregioner (The Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe CPMR) och Förbundet för europeiska gränsregioner (The Association of European Border Regions AEBR). Avsikten är att

vara med och påverka den europeiska politiken, skapa en förståelse för regionalt viktiga frågor samt vara en ansedd partner i policydialogen med regionerna. De längsta traditionerna finns inom det politiska samarbete som sker i huvudsak med närområden som Västerbotten, övriga Norden och Östersjöregionen. I början av 2021 blev Kvarkenrådet det första helnordiska EGTS-området (Europeisk gruppering för territoriellt samarbete), vilket har stärkt samarbetet över Kvarken. Brysselkontoret som upprätthålls av landskapsförbunden i Västra Finland (West Finland European Office, WFEO) erbjuder en direkt förbindelse till EU-institutioner och utgör en viktig kanal för kontakter och påverkan. Östersjöstrategin, European Regions Research and Innovation Network (ERRIN) och Smart Specialisering utgör viktiga forum för oss. Därigenom blir det möjligt att uppnå en kritisk massa i utvecklingsarbetet för att stödja arbetet att förverkliga den europeiska kohesionspolitiken i Österbotten.

Aktörerna i Österbotten deltar i olika forum och plattformar för samarbete mellan regioner och man initierar och deltar i många olika internationella projekt. Syftet är ofta att skapa ny kunskap, lära av varandra och att få finansiella resurser för den egna organisationens och regionens utveckling. Genom en mångsidig internationell växelverkan påverkar vi även tillsammans på lång sikt. Projektdeltagarna syns ofta i samarbetsnätverk där de har möjlighet att informellt påverka den framtida regionalpolitiken och finansieringen.

4.4 Finansiering

Vi genomför landskapsprogrammet huvudsakligen med finansiering från staten och kommunerna, från EU-program och nationella särskilda program samt med myndigheternas verksamhetsanslag. Under den pågående EU-programperioden genomför vi följande EU-program i Österbotten:

- Finlands regional- och strukturfondsprogram Ett förnybart och kompetent Finland 2021-2027 (Europeiska regionala utvecklingsfonden Eruf, Europeiska socialfonden ESF och Fonden för en rättvis omställning FRO)
- Programmet för utvecklingen av landsbygden i Fastlandsfinland 2021-2027
- Interreg Aurora-programmet för gränsöverskridande samarbete 2021-2027
- Operativt program för fiskerinäringen i Finland 2021-2027.

Vid ingången av 2028 börjar en ny EU-programperiod, som fortsätter till utgången av 2034.

Landskapsprogrammet finansieras också med annan finansiering, såsom finansiering från Business Finland och Horisont-finansiering.

4.5 Uppföljning

Landskapsstrategin följs upp med hjälp av uppföljningsindikatorer för varje tema, kvalitativ utvärdering samt med hjälp av indikatorer som beskriver regionutvecklingen generellt. De viktigaste kvantitativa målen och uppföljningsindikatorerna presenteras i tabell 1. Målen för befolkning, arbetskraft och sysselsättning baserar sig på Statistikcentralens befolkningsprognos 2024. Landskapsstrategin mål är att öka Österbottens befolkning med cirka 10 000 personer fram till 2050. För att uppnå detta mål krävs en betydande invandring. Dessutom är målet att nästan halvera det inhemska utflyttningsöverskottet jämfört med de senaste åren. En snabb befolkningstillväxt i kombination med en ökning av sysselsättningsgraden (mål 84 % år 2050) skulle öka antalet sysselsatta i Österbotten med cirka 20 procent fram till 2050. Detta skulle i sin tur möjliggöra skapandet av cirka 16 000 nya arbetstillfällen i Österbotten fram till 2050.

Tabell 1 Landskapsstrategins kvantitativa uppföljningsindikatorer och mål

	2010	2015	2020	2024 eller senaste uppgift	Mål 2029	Mål 2050
Befolkning						
Folkmängd	172 981	176 894	175 816	178 749	181 300	188 500
Inrikes nettoflyttning	-455	-580	-878	-963	-500	-500
Nettoinvandring	745	874	809	2 379	1 250	1 200
Andelen personer som upplever god livskvalitet		54,8 4. högsta	59,2 2. högsta	52,4 5. högsta	Ökar och är bland de tre bästa landskapen	Ökar och är bland de tre bästa landskapen
Andelen personer som upplevt sitt dagliga liv som otryggt			3,6 15. lägsta	3,4 2. lägsta	Minskar och är bland de tre bästa landskapen	Minskar och är bland de tre bästa landskapen
Regionekonomi						
Bnp/invånare(€)	37 355 107 % av nivån i hela landet	38 897 101 % av nivån i hela landet	40 232 94 % av nivån i hela landet	46 375 (2022) 97 % av nivån i hela landet	Minst 100 % av nivån i hela landet	Minst 100 % av nivån i hela landet
Industriföretagens prduktivitet (förädlingsvärde/årsverke)			80 521	106 871 (2023) 7. snabbaste tillväxt 2019–2023	Ökar bland de tre bästa landskapen	Ökar bland de tre bästa landskapen
Arbetsplatser	78 462	77 291	74 907	80 314 (2023)	84 300	96 500
Arbetskraft	84 005	85 182	83 359	84 703 (2023)	87 000	98 000
Sysselsatta	77 214	76 218	73 717	79 119 (2023)	83 000	95 000
Sysselsättningsgrad, 18–64-åriga, SC Sysselsättning, (%)	73,9	73,4	73,2	77,5 (2023)	78	84
Kompetens						
Personer som avlagt examen på högre nivå 25–34-åriga (%)	39,6	37,9	37,5	36,7	37 %	50 %
FoU-utgifter (m€)	195,2 2,9 % av bnp	227,4 3,3 % av bnp	241,4 3,4 % av bnp	330,4 x % av bnp	4 % av bnp	5 % av bnp
Livsmiljö						
Växthusgasutsläpp per invånare, Hinku-beräkning (t CO _{2e})	12,0	8,8	7,7	6,7 (2023)	Minskar minst lika mycket som det nationella genomsnittet	Utsläppen är lägre än kolsänkorna
Vindkraftens andel av elproduktionen (%)	0,2	5,8	31,3	63,6 (2023)	Ökar hållbart	Ökar hållbart
Andelen ytvattnen med utmärkt eller god status			Kusten: 44,4 % Sjöarna: 6,5 % Älvarna: 5,2 %			Vattnen har god status

Sandögatan 6 B - Hietasaarenkatu 6 B
PB - PL 174, 65101 Vasa - Vaasa

www.obotnia.fi
info@obotnia.fi

Landskapsstrategins beredningsprocess

Landskapsstrategin bereddes i en öppen och interaktiv process, där representanter för olika myndigheter, experter, näringslivet, forskarsamhället, frivilligorganisationer och andra aktörer kunde föra fram sina synpunkter. Beredningen startade med utarbetandet av ett program för deltagande och bedömning, som innehöll en beskrivning av arbetsprocessen och anvisningar om hur man kan påverka beredningen. I beredningen ingick också en miljökonsekvensbedömning i enlighet med SMB-lagen (200/2005).

Viktiga arbetsmoment i processen var att sammanställa underlag, göra intressenter och invånare delaktiga, bedöma konsekvenserna samt skriva miljörapporten och strategin. Arbetet styrdes i huvudsak av landskapsstyrelsen och landskapets samarbetsgrupp.

Intressenter hade möjlighet att påverka i beredningen genom enkäter, workshoppar och behandlingar på möten. Intressenterna hade också möjlighet att kommentera utkastet till landskapsstrategi i olika faser och ge ett officiellt utlåtande om utkastet. Information om innovationssystemet samlas in från företag, högskolor och offentlig sektor med hjälp av workshoppar och enkäter i anslutning till processen för smart specialisering.

Invånarnas åsikter samlades in under workshoppar för organisationer och föreningar samt under temadagarna Påverka! som ordnades för barn och unga. Vi engagerade unga med hjälp av visionsworkshoppar som ordnades i samarbete med Vasa universitet. Dessutom använde vi oss av Österbottens partnerskapsnätverk för att få in invånarnas synpunkter.

Landskapsstrategin behandlades under olika faser av beredningsprocessen i landskapsstyrelsen och i landskapets samarbetsgrupp.

För landskapsstyrelsen och -fullmäktige ordnades dessutom diskussionsmöten, där de förtroendevalda hade möjlighet att diskutera strategin under friare former. Strategin bereddes till största delen under år 2025 och föreläggs landskapsfullmäktige för godkännande våren 2026. Ansvaret för att strategin görs vilar på Österbottens förbund.

ARBETET I INTRESSENTGRUPPER

Enkäter och workshoppar som varit öppna för alla

Framtidsenkät, april-maj 2024

Framtidsspaning (4 st. workshoppar), juni-augusti 2024

Framtidsworkshop I, 29.11.2024

Framtidsworkshop II, 31.1.2025

Visionsenkät, mars-maj 2025

Strategiworkshop I, 12.3.2025

Strategiworkshop II, 9.4.2025

Kommentarer till utkastet till målsättningar, oktober 2025

Speciella målgrupper

Organisationer och föreningar

- Workshoppar för föreningar (3 st.), september 2024

Barn och unga

- Temadagarna Påverka!
 - Korsnäs 24.11.2023
 - Vörå 7.3.2024

Bilaga 1

- Vörå 13.3.2025
- Jakobstad 6.10.2025
- Visionsworkshoppar för studerande i samarbete med Vasa universitet, 9.10.2024 och 7.10.2025

Process för smart specialisering

Företagsintervjuer, januari-juni 2024

Workshop om tillämpning av AI för Österbottens tillverkande industri 20.5.2025

Regional Innovation Valley (RIV) -process tillsammans med högskolor och näringslivsbolag augusti-november 2024

Mötesbehandlingar

Österbottens landskapsstyrelse 14.10.2024

Myndighetssamråd 2.12.2024

SOVA-arbetsgrupp 11.2.2025

Österbottens partnerskapsnätverk 26.3.2025

Österbottens utbildningsdelegation 27.3.2025

Landskapets samarbetsgrupp 1.4.2025

Styrgruppen för SONet Botnia 22.4.2025

Kulturnämnden vid Österbottens förbund 7.5.2025

Utbildningsdelegationens sektion för prognostisering 8.5.2025

Diskussionsmöte för landskapsfullmäktige och -styrelse 9.6.2025

SOVA-arbetsgrupp 26.8.2025

SOVA-arbetsgrupp 17.9.2025

Österbottens partnerskapsnätverk 2.10.2025

SOVA-arbetsgrupp 7.10.2025

Utbildningsdelegationens sektion för prognostisering 21.10.2025

SOVA-arbetsgrupp 28.10.2025

Landskapets samarbetsgrupp 31.10.2025

Kommun- och stadsdirektörernas möte 31.10.2025

Diskussionsmöte för landskapsfullmäktige och -styrelse 25.11.2025

Österbottens landskapsstyrelse 8.12.2025

Kulturnämnden vid Österbottens förbund 10.12.2025

Österbottens landskapsstyrelse, 2 möten, våren 2026

Österbottens landskapsfullmäktige, våren 2026

Ett företagsamt Österbotten

Prioritering 1. Diversifierat och förnyande näringsliv

- Vi skapar de bästa förutsättningarna för företagsamhet och för vårt befintliga näringsliv att växa, investera och förnyas.
- Vi stärker Österbottens attraktionskraft för kunnig arbetskraft och investeringar.
- Med smidiga förbindelser och transportkedjor stärker vi företagens konkurrenskraft.
- Vi skapar förutsättningar för hållbara innovationer inom primärproduktionen.

Ekologiska konsekvenser Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen	Ekonomiska konsekvenser	Sociala och kulturella konsekvenser och konsekvenser för jämställdheten
Positiva konsekvenser: + Energi- och industriinvesteringar i den rena omställningen främjar utsläppsminskningen. + Med hjälp av ett ekologiskt hållbart trafiksystem kan utsläppen minskas. + Hållbara investeringar inom primärproduktionen minskar utsläppen från jord- och skogsbruket. + Lösningar för bioekonomi och cirkulär ekonomi inom jord- och skogsbruket minskar näringsbelastningen på vattendragen, vilket bidrar till bättre vattenstatus. + Kunnig arbetskraft som lockas hit ger nya invånare i centrum och byar. Till följd av detta får centrumen behålla service, vilket har positiva konsekvenser för regionstrukturen. Hela området förblir bebott, vilket förbättrar försörjningsberedskapen samt ger flera företag och mera driftighet. + Försörjningsberedskap inom primärproduktionen ökar livskraften särskilt i stadsstrukturens landsortsbetonade omgivning. Negativa konsekvenser: - Industriinvesteringar kan ha negativa miljökonsekvenser i form av bland annat olika utsläpp, ökad trafik och bullerolägenheter.	Positiva konsekvenser: + När företagen investerar och förnyas uppstår tillväxt och nya arbetsplatser och ökar skatteinkomsterna. + Nya investeringar och kunnig arbetskraft som lockas hit skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt. + Smidiga förbindelser och transportkedjor främjar näringslivets konkurrenskraft. + Hållbara innovationer inom primärproduktionen främjar en ekonomiskt lönsam primärproduktion och livsmedelstryggheten. + Ett mångsidigt näringsliv stärker regioneconomins resiliens. Negativa konsekvenser: - Om investeringar genomförs i stor skala, kan konkurrensen om arbetskraften skärpas, vilket kan ha tillväxtdämpande konsekvenser för andra företag och branscher.	Positiva konsekvenser: + Näringslivets investeringar och tillväxt förbättrar invånarnas sysselsättning, inkomst och därmed också välfärden. + Ett diversifierat näringsliv skapar nya sysselsättningsmöjligheter även för befolkningen med utländsk bakgrund. + Bättre extern och intern tillgänglighet främjar likabehandlingen av invånare som bor i landskapets olika delar. + Hållbara innovationer inom primärproduktionen främjar en gynnsam utveckling i landsbygdsområdena. Negativa konsekvenser: - Ett stort antal inflyttare till området kan ställvis leda till bostadsbrist och flaskhalsar i servicen. - Bland dem som flyttat till området från andra ställen kan sociala problem uppstå, om integrations- och etableringstjänsterna inte fungerar tillräckligt bra. - Utvecklingsverksamhet riktas till stor del till mansdominerade branscher, vilket inte främjar jämställdheten mellan könen.

Prioritering 2. Med sikte på framtidens spjutspetsar drivna av smart produktion, datadriven innovation, förnybar energi och cirkulära system

- Vi förbättrar SME-företagens innovations- och konkurrenskraft och stärker de stora globala företagens förutsättningar att verka i regionens ekosystem.
- Vi diversifierar Österbottens ekonomi genom gröna investeringar.
- Vi siktar in regionens industri på nya internationella styrkeområden.

Ekologiska konsekvenser Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen	Ekonomiska konsekvenser	Sociala och kulturella konsekvenser och konsekvenser för jämställdheten
Positiva konsekvenser: + Ny teknik och digitala lösningar utvecklar energieffektiviteten hos företagens processer och kan minska utsläppen. + Minimering av avfall och svinn samt återanvändning och återvinning i anslutning till lösningar för cirkulär ekonomi minskar miljöbelastningen och användningen av jungfruliga råvaror. + Frivillig ekologisk kompensation och restaurering i anslutning till investeringar i den gröna omställningen har positiva ekologiska konsekvenser. + Nya industriinvesteringar som realiseras innebär ett betydande antal nya invånare i området. Detta har betydande konsekvenser för samhällsstrukturen, som är positiva om samhällsstrukturen och mobiliteten utvecklas på ett hållbart sätt. Negativa konsekvenser: - Investeringar i den gröna omställningen kan ha negativa konsekvenser för naturmiljön, kulturmiljön och regionstrukturen.	Positiva konsekvenser: + FUI-investeringar och industriinvesteringar öppnar nya affärsmöjligheter som skapar nya företag, arbetsplatser, produkt- och tjänsteinnovationer samt ekonomisk tillväxt i området. + Företagens högre automationsgrad och utvecklandet av avancerade produktionsmetoder förbättrar företagens produktivitet och ekonomiska lönsamhet. Ökad produktivitet minskar arbetskraftsbristen. + Det är möjligt att utveckla effektivt utnyttjande av AI och stordata till en betydande konkurrensfördel på marknaden. + Inom cirkulär ekonomi stannar det värde som är bundet i material länge kvar i samhället, så den ekonomiska tillväxten är mindre beroende av naturresurser. + Simulering, testning och pilotförsök som gäller nya energilösningar sysselsätter områdets forskningsinstitut och läroanstalter och ökar områdets kompetensreserv. + Större koldioxidhandavtryck har positiva konsekvenser för regionekonomin. Negativa konsekvenser: - Digitalisering, automatisering och AI kan undantränga användningen av mänsklig arbetskraft. - Digitaliseringen kan också öka distansarbetet, så att människor inte flyttar till området. - Hot i anslutning till cybersäkerheten kan ha betydande negativa ekonomiska konsekvenser. - Många investeringar i ren industri och den allmänna digitaliseringen ökar behovet av att öka elproduktionen, förbättra överföringsnäten samt lagra el, vilket kan höja konsumentpriserna på el.	Positiva konsekvenser: + Näringslivets investeringar och tillväxt förbättrar invånarnas sysselsättning och inkomst och därmed också välfärden. + Den ekonomiska tillväxt som möjliggörs av innovativ verksamhet och industriinvesteringar förbättrar indirekt förutsättningarna att utveckla bland annat välfärdstjänster samt invånarnas levnadsförhållanden och trivsel. + Frivillig ekologisk kompensation kan främja investeringarnas sociala acceptans. Negativa konsekvenser: - När kompetensens betydelse och digitaliseringen ökar kan en del av befolkningen ställas utanför arbetslivet. - Produktionen av förnybar energi kan ha negativa konsekvenser för en trivsamt livsmiljö. - En eventuell höjning av elpriset till följd av ökad elanvändning kan leda till energifattigdom.

Ett gemenskapernas Österbotten

Prioritering 3. Mångfaldigt samhälle

- Vi förbättrar sysselsättningen för ungdomar, äldre, personer med utländsk bakgrund och personer med anpassad arbetsförmåga.
- Vi skapar förutsättningar för tvåvägsintegration.
- Vi förebygger digital utslagning.

Ekologiska konsekvenser Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen	Ekonomiska konsekvenser	Sociala och kulturella konsekvenser och konsekvenser för jämställdheten
Positiva konsekvenser: + Invånare som mår bra har resurser att sköta om sin miljö. + Välfungerande digitala tjänster har positiva ekologiska konsekvenser bland annat genom att behovet att färdas minskar. + Lyckad integration av invandrare i området främjar en positiv befolkningsutveckling och tryggade tjänster på olika håll i Österbotten. Negativa konsekvenser: - Misslyckad samhällsplanering kan öka segregationen mellan olika områden.	Positiva konsekvenser: + Ökat antal sysselsatta ökar skatteinkomsterna. + Sysselsättning ökar hushållens disponibla inkomster. + Genom att förebygga utslagning åstadkoms betydande besparingar + Kontinuerligt lärande och nya slags studiemöjligheter kan förbättra arbetskraftens produktivitet och därmed den ekonomiska tillväxten. + Med välfungerande digitala tjänster är det möjligt att åstadkomma betydande besparingar. + Invandrares sysselsättning och företagande har betydande positiva konsekvenser för regionekonomin. + Lyckad integration sparar på socialbidragen och ger mera skatteinkomster genom sysselsättning. + Mångfaldiga arbetsplatser är mer produktiva och ökar innovativiteten. Negativa konsekvenser: - Flera av åtgärderna enligt prioriteringen ökar kostnaderna inom den offentliga ekonomin på kort sikt. För att åstadkomma besparingar på lång sikt måste åtgärderna vara verkningsfulla.	Positiva konsekvenser: + Deltagande i arbetsmarknaden och utbildning samt en lyckad integration ökar välfärden. + Kontinuerligt lärande och nya slags studiemöjligheter, såsom flerformsstudier, förbättrar utbildningens tillgänglighet och invånarnas jämlikhet. + Stärkt gemenskap och förståelse mellan olika befolkningsgrupper minskar konflikter och motsättningar mellan befolkningsgrupperna. + Nättjänster som är lätta att använda och tillgängliga samt förbättrad digital kompetens minskar ojämlikheten när världen digitaliseras. Negativa konsekvenser: - Ineffektiv aktivering och engagerande som inte leder till resultat kan leda till ökad frustration och osocialt beteende.

Prioritering 4. Meningsfull och trygg vardag

- Vi skapar förutsättningar för förnyelse av civilsamhällsverksamheten.
- Vi förbättrar tillgången och tillgängligheten till kultur-, idrotts- och naturtjänster.
- Vi förbättrar invånarnas möjligheter att delta och påverka.
- Vi stärker den mentala resiliensen.

Ekologiska konsekvenser Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen	Ekonomiska konsekvenser	Sociala och kulturella konsekvenser och konsekvenser för jämställdheten
Positiva konsekvenser: + Invånare som mår bra och som är engagerade i sin gemenskap har resurser att sköta om sin miljö. + Aktiv civilsamhällsverksamhet kan öka intresset för att utveckla livsmiljön. + Invånarnas deltagande i utvecklandet av region- och samhällsstrukturen för fram invånarnas verkliga behov, vilket kan förbättra utvecklingsarbetets verkningsfullhet. Negativa konsekvenser:	Positiva konsekvenser: + Förebyggande arbete minskar på lång sikt samhällets kostnader och höjer sysselsättningsgraden och ökar därmed skatteinkomsterna. + Starkare upplevelse av delaktighet förbättrar invånarnas engagemang och håller dem kvar, vilket främjar tillgången på arbetskraft och därmed ekonomisk tillväxt och en gynnsam utveckling av skatteinkomsterna. + Genom att utveckla föreningsverksamheten kan kostnadseffektivare tjänster produceras för invånarna. Negativa konsekvenser: - Förebyggande arbete ökar kostnaderna inom den offentliga ekonomin på kort sikt. För att åstadkomma besparingar på lång sikt måste arbetet vara verkningsfullt.	Positiva konsekvenser: + Invånarnas välmående, delaktighet, trivsel och ansvar för sina gemenskaper förbättras. + Ojämlikheten mellan invånarna minskar när tillgången och tillgängligheten till tjänster förbättras. + Utvecklandet av kultur-, motions- och naturtjänster främjar invånarnas upplevda välmående och hälsa och minskar därmed behovet av “tunga” social- och hälsovårdstjänster, vilket också medför ekonomiska besparingar. + Motions- och kulturtjänster spelar en viktig roll för integrationen av invandrare. + Stärkt motståndskraft mot kriser kan öka känslan av trygghet, gemenskapen och välmåendet. Negativa konsekvenser: - Ineffektiv aktivering och engagerande som inte leder till resultat kan leda till ökad frustration och osocialt beteende. - Prat om kriser och beredskap kan öka ångesten hos invånarna.

Ett miljöansvarstagande Österbotten

Prioritering 5. Proaktivt och inkluderande förhållningssätt till den gröna omställningen

- Vi bygger en rättvis grön omställning.
- Vi förutser och minskar klimatrisker och deras påverkan.

Ekologiska konsekvenser Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen	Ekonomiska konsekvenser	Sociala och kulturella konsekvenser och konsekvenser för jämställdheten
Positiva konsekvenser: + Ökad användning av förnybar energi och större energieffektivitet minskar koldioxidutsläppen avsevärt och gör landskapets energisystem ännu hållbarare. + Användningen av frivilliga ekologiska kompensationer kan förbättra naturmiljön och den biologiska mångfalden. + Förutseende och begränsning av klimatrisker minskar klimatförändringarnas konsekvenser för livsmiljön. + Energiinvesteringar ökar livskraften särskilt i landsbygdsdominerade områden; företagsetableringar, sysselsättningsmöjligheter och inkomsteffekter Negativa konsekvenser: - Ökad vindkrafts- och solenergiproduktion, kraftöverföring och energilagring har också negativa ekologiska konsekvenser bland annat i form av fragmentisering av sammanhängande skogsområden och avbrutna ekologiska förbindelser. Det kan också uppstå negativa konsekvenser för boende och annan områdesanvändning till exempel på grund av fragmentiserad byastruktur och bygginskränkningar. - Spillvärme från metanol- och vätgasproduktion kan ha negativa konsekvenser för vattendragen. - Tillverkning av komponenter och anskaffning av råvaror för förnybara energilösningar sker inte alltid på ett ekologiskt eller socialt hållbart sätt.	Positiva konsekvenser: + Ökad produktion av förnybar energi skapar en grund för ny företagsverksamhet och tillväxt. + Effektivt utnyttjande av hållbara energilösningar är allt oftare en förutsättning för internationella investeringar. + Bättre energieffektivitet minskar kostnaderna och förbättrar verksamhetens ekonomiska lönsamhet. + Spillvärme kan utnyttjas för till exempel uppvärmning. + Nya vindkraftsområden ger kommuner och markägare inkomster samt arbetstillfällen särskilt i byggnadsskedet. + Lösningar som stödjer förnybar och självförsörjande energiproduktion bidrar till oberoende av energi utifrån. + Begränsningen av och anpassningen till klimatförändringar effektiviserar beredskapen och minskar därmed på lång sikt kostnaderna till följd av till exempel extrema väderfenomen. Negativa konsekvenser: - Begränsningen av klimatförändringar orsakar kostnader på kort sikt, som inte fördelas jämnt. - Kraftöverföring och vägar kan ha negativa konsekvenser för jord- och skogsbruket. - Vindkraftverk kan sänka värdet på fastigheter inom influensområdet.	Positiva konsekvenser: + Klimatåtgärder kan öka invånarnas känsla av trygghet och förtroende för den offentliga förvaltningen. + Vissa vindkraftsbolag ger ”bygdepeng” för utveckling av byn. + Många klimatrisker har negativa hälsoeffekter, som inte fördelas jämnt. Minskade risker främjar således befolkningens välmående och jämlikhet. Negativa konsekvenser: - De socioekonomiska konsekvenserna av lösandet av den ekologiska hållbarhetskrisen fördelas inte jämnt, vilket kan försämra invånarnas förtroende för ett rättvist samhälle. - Landskapskonsekvenserna av förnybar energiproduktion kan försämra invånarnas trivsel. - En del invånare upplever ljudet från vindkraften som störande. - Vindkraftsparker placeras ofta i tysta och mörka områden samt i områden som används för rekreation, varvid antalet sådana områden minskar.

Prioritering 6. Hållbar livsmiljö och välmående natur

- Vi skapar förutsättningar för en hållbar region- och samhällsstruktur och för ett hållbart trafiksystem.
- Vi använder naturresurser på ett hållbart sätt.
- Vi engagerar olika aktörer i åtgärder som främjar biologisk mångfald och vattnens goda status.

Ekologiska konsekvenser Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen	Ekonomiska konsekvenser	Sociala och kulturella konsekvenser och konsekvenser för jämställdheten
Positiva konsekvenser: + En enhetlig samhällsstruktur samt bättre samordning av områdesanvändning och trafik kan minska behovet av att färdas, vilket leder till att utsläppen minskar. + Ökad användning av kollektivtrafik och alternativa transportformer minskar behovet av privatbilism och utsläppen. + Koldioxidsnåla, moderna trafiklösningar minskar utsläppen. + Minimering av avfall och svinn samt återanvändning och återvinning i anslutning till lösningar för cirkulär ekonomi minskar miljöbelastningen och användningen av jungfruliga råvaror. + Hänsyn till den biologiska mångfalden och förbättrande av vattnens ekologiska status tryggar fungerande ekosystem. + En enhetlig grönstruktur inne i samhällena kan stärka den biologiska mångfalden, vilket förbättrar den ekologiska resiliensen. + Främjande av biologisk mångfald samt frivillig ekologisk kompensation och restaurering har betydande positiva ekologiska konsekvenser. Negativa konsekvenser:	Positiva konsekvenser: + En hållbarare samhällsstruktur är per definition också ekonomiskt hållbar (tillgängliga arbetsplatser, tjänster och fritidsaktiviteter, anpassning till klimatutmaningar). + Utvecklande av trafiksystemet förbättrar företagens verksamhetsförutsättningar och inverkar positivt på deras ekonomiska resultat. + Främjande av biologisk mångfald och förbättrande av vattnens ekologiska status tryggar ekosystemtjänsterna. + Projekt som främjar biologisk mångfalden och hållbar användning av naturresurser ökar Österbottens attraktionskraft inte bara som ett trivsamt landskap att bo och turista i utan också som ett konkurrenskraftigt område för företagsetableringar. Negativa konsekvenser: - Åtgärder som främjar biologisk mångfald och vattnens status orsakar kostnader på kort sikt, som inte fördelas jämnt.	Positiva konsekvenser: + En hållbar samhällsstruktur är jämlik. + Samordnad områdesanvändning och trafik förbättrar servicens tillgänglighet. + En välmående natur ger invånarna resurser och förutsättningar att må bra. + Utvecklande av grönområdesstrukturer ökar invånarnas trivsel och välmående. + En enhetlig grönstruktur förbättrar rekreationsområdenas tillgänglighet. + Hänsyn till den biologiska mångfalden kan ge mer upplevelserika grönområden. Negativa konsekvenser: - De socioekonomiska konsekvenserna av lösandet av den ekologiska hållbarhetskrisen fördelas inte jämnt, vilket kan försämra invånarnas förtroende för ett rättvist samhälle.